

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Thea Oras

AVALIKU JA ERASEKTORI KOHTUVÄLISE
VÕLAHALDUSE VÕRDLEV ANALÜÜS

Lõputöö

Juhendaja:

Kerly Lillemets, MPA

Tallinn 2008

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž Finantskolledž	Kuu ja aasta Aprill 2008
Töö pealkiri Avaliku ja erasektori kohtuvälise võlahalduse võrdlev analüüs	
Töö autor: Thea Oras	allkiri:
<p>Käesoleva lõputöö maht on kokku 37 lehekülge ja lisaks veel töö sisulist osa täiendavad lisad. Töö on kirjutatud eesti, resümee inglise keeles ja töö vastab Sisekaitseakadeemia üliõpilastööde koostamise ja vormistamise juhendile.</p> <p>Lõputöös käsitletakse võla tekke aluseid ja avaliku ning erasektori tegevust kohtuvälisel rahaliste kohustuste sissenõudmisel Muuhulgas keskendutakse võlgnike ja võlausaldajate kohustustele ja õigustele. Teema käsitlemisel kasutab autor seadusandlust, statistilisi andmeid ja intervjuud.</p> <p>Autor valis käesoleva lõputöö uurimisprobleemiks Eesti avaliku sektori ja erasektori tegevuste näilise kokkusobimatuse võlgade sissenõudmisel ja sissenõudmisprotsessi keeruliselt selgitatavuse kohustatud poolele. Töö eesmärgiks on avaliku ja erasektori poolt teostatava võlgade sissenõudmise võrdlus ja võimaluste leidmine tehtavate toimingute ühtlustamiseks. Töö koostamisel on lähtunud ennekõike võlgnikest kui sihtgrupist. Töö eesmärgist, uurimisprobleemist ning püstitatud hüpoteesist tulenevalt läbib kogu tööd erasektori ja avaliku sektori tegevuse analüüs.</p> <p>Töö käigus leidis autor, et võlasuhte ühtlustamiseks ei ole vajalik rohkete muudatuste tegemine seadusandluses. Samas mõjutaksid tehtud muudatused senikehtinud arusaamu võlasuhetest. Muudatused peaksid tulema nii riiklike maksude sissenõudmises, kui ka eraõiguslikes võlasuhetes.</p>	
Võtmesõnad : rahaline kohustus, nõue, võlg, võlausaldaja, võlgnik	
Keywords : financial liability, claim, debt, creditor, debtor	
Säilitamise koht:	
Kaitsmisele lubatud: Juhendaja: Kerly Lillemets	allkiri:

SISUKORD

TABELITE JA JOONISTE LOETELU	4
SISSEJUHATUS	5
1. VÕLA MÕISTE JA TEKE.....	7
1.1. Võla teke ja alused eraõiguslikus suhtes	8
1.2. Maksuvõla kui avalik-õigusliku kohustuse teke	15
1.3. Võla tekke aluste võrdlus era- ja avalikus sektoris	17
2. VÕLASUHTE OSAPOOLED ERA- JA AVALIKUS SEKTORIS	19
2.1. Füüsilised ja juriidilised isikud võlausaldajatena erasektoris.....	19
2.2. Avalik sektor nõudeõigusliku poolena	20
2.3. Juriidilised ja füüsilised isikud võlgnikena erasektoris	21
2.4. Võlgnikud avaliku sektori mõistes	23
2.5. Võlausaldajate ja võlgnike võrdlus avalikus ja erasektoris.....	24
3. VÕLGADE SISSENÕUDMINE NING VÕLASUHTE LÕPPEMINE AVALIKUS JA ERASEKTORIS	26
3.1. Võlgade sissenõudmine ja võlasuhte lõppemine erasektoris	26
3.2. Võlgade sissenõudmisprotsess ja võlasuhte lõppemine avalikus sektoris .	30
3.3. Avaliku sektori ja erasektori sissenõudmisprotsesside võrdlus	31
SUMMARY	35
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	36
LISA 1. Eesti avalik ja erasektor	38
LISA 2. Näide mitterahaliste kohustuste mõõdetavusest	39
LISA 3. Intervjuu Kadrian Jaagundiga	40
LISA 4. Võla sissenõutavuse alused erasektoris	44
LISA 5. Maksuvõla teke	46
LISA 6. Võla tekke võrdlus erinevates sektorites.....	47
LISA 7. Uued nõuded Lindorff Eesti AS-s aastatel 2003-2007	48
LISA 8. Vastutuse määrad erasektoris.....	49
LISA 9 Võlgade sissenõudmine erasektoris 2007	50

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Füüsiliste ja juriidiliste isikute liigitamine avalikku ja erasektorisse ning erinevate sektorite seosed	38
Tabel 1. Võla sissenõutavuse alused.....	44
Joonis 2. Lihtsustatud ülevaade maksuvõla tekkest.....	46
Tabel 2. Võla tekke võrdlus avalikus ja erasektoris	47
Joonis 3. Lindorff Eesti AS-i hallatavad uued nõuded aastatel 2003-2007	48
Tabel 3. Vastutuse määrad erasektoris 2008	49
Joonis 4 Võlgade sissenõudmiseks kasutatavad meetodid	50

SISSEJUHATUS

Võlg võib tekkida inimtegevuse tagajärjel, olgu see siis tahtlik või tahtmatu. Sellest tingituna on kõikidel isikutel oht kokku puutuda võlasuhte mõistega. Võlasuhtesse sattudes võib selguda, et tekkinud olukorra kohta puuduvad teadmised. See tähendab, et võlasuhte osapoolena ei olda teadlikud oma kohustustest, õigustest ja võla tekke alustest.

Käesolevas lõputöös käsitletakse võla olemust, võlasuhte osapoolte mõistet ja kohustusi ning kohtuvälist võlgade sissenõudmist. Teema valik on põhjendatud asjaolust, et eksimused maksedistsipliini vastu on tingitud sageli inimeste teadmatusest, mitte pahatahtlikkusest. Nimetatud arvamus on kujunenud lähtuvalt õpingute ja töö käigus omandatud teadmistest ning autori töökogemusest võlglastega.

Töö on aktuaalne, kuna võlgnikesse puutuv on Eestis praegu üldsuse tugeva tähelepanu all seoses kasvavate probleemidega rahaliste kohustuste täitmisel. Üldisest teemakäsitlusest jääb reeglina kõlama soovitus mitte laenu võtta. Samas ei ole see autori arvates reaalne ja inimestele tuleb pigem teadvustada, mistõttu täpselt jõutakse kohustatud osapooltele ebameeldiva sissenõudmisprotsessini.

Käesoleva lõputöö uurimisprobleemiks on Eesti avaliku sektori ja erasektori võlahalduse näiline kokkusobimatus ja keeruline selgitatavus kohustatud poolele. Kokkusobimatus väljendub ennekõike terminoloogias ja võlgade sissenõudmise etappides. Töö eesmärgiks on võlgade tekke ning avaliku ja erasektori poolt teostatava võlgade sissenõudmise võrdlus ja tutvustamine. Samuti otsib autor võimalusi tehtavate toimingute ühtlustamiseks.

Autor püstitas lõputööle järgneva hüpoteesi: avaliku ja erasektori võlahaldus on ühtlustatav ja ühtselt arusaadavaks muudetav kohustatud poolele. Hüpoteesi püstitus lähtub võlgnike, kui töö sihtgrupi, võimalikest teadmistest.

Lähtuvalt lõputöö eesmärgist kasutakse uurimismeetoditena järgnevaid võimalusi: intervjuu, statistiliste andmete võrdlus ja võlausaldajate tegevuse analüüs. Kõik uurimismeetodid on võetud kasutusele, et tutvustada võlasuhte sisu.

Lõputöö eesmärgist, uurimisprobleemist ning püstitatud hüpoteesidest tulenevalt läbib kogu tööd erasektori ja avaliku sektori tegevuse analüüs. Töö koostamisel on lähtutud ennekõike võlgnikest, kui sihtgrupist. Lõputöö peatükid on jaotatud selliselt, et lugejal oleks lihtne eristada avaliku sektori ja erasektori võlahaldusega seonduvat. Sisuline osa on jaotatud kolmeks peatükiks. Esimeses peatükis keskendub autor võla mõistele ja sisule, teises peatükis antakse ülevaade võlasuhte osapooltest ja kolmandas peatükis räägitakse võlgade sissenõudmisest.

1. VÕLA MÕISTE JA TEKE

Võla mõiste vastu eksitakse käibesõnavaras sageli ja kasutatakse väljendit võlgnevus. Võlg on konkreetne rahasumma suurus, mis on jäänud tasumata tähtpäevaks ja millele on sageli seetõttu lisandunud viivitusintressid ning mitmetel juhtudel ka sissenõudmiskulud¹. Maksuvõlg on maksukorralduse seaduse § 32 tähenduses maksukohustuslase poolt tähtpäevaks tasumata jäetud maksusumma, tähtpäevaks tasumata jäetud maksusummalt arvestatud intress ning tollivõlast tulenev tähtpäevaks tasumata maksusumma ja sellelt arvestatud intress². Võlgnevus on teisiti sõnastatuna võlguolek³ ehk seisundikirjeldus ja annab edasi olukorra kirjelduse, mitte kohustuse sisu.

Võlga võib üldjuhul nimetada rahaliseks kohustuseks, mis tuleneb võlasuhtest. Võlasuhte mõiste on määratletud võlaõigusseaduse § 2 lõikes 1: võlasuhe on õigussuhe, millest tuleneb ühe isiku (kohustatud isik ehk võlgnik) kohustus teha teise isiku (õigustatud isik ehk võlausaldaja) kasuks teatud tegu või jätta see tegemata (täita kohustus) ning võlausaldaja õigus nõuda võlgnikult kohustuse täitmist⁴.

Lisaks mõistete võlg ja võlgnevus ebaselgusele, tekitab arusaamatusi ka võlasuhte kohta sätestatu. Väljendeid kohustatud isik ja võlgnik on esitatud, kui sünonüüme. Seega on võlgniku mõistet kasutatud kohati erinevas kontekstis harjumuspärasest keelekasutusest erinevalt vms. Võlgnik ehk kohustatud osapool võib olla ka isik, kellel on kohustus teha õigustatud isiku kasuks teatud tegu, kuid see ei tähenda, et kohustus on muutunud sissenõutavaks. Tavapäraselt peetakse võlgnikuks siiski isikut, kes ei ole oma kohustust õigeaegselt täitnud ehk võlg on muutunud sissenõutavaks. Samuti on mõiste võlasuhe eksitav, kuna nimetades kedagi võlasuhte osapooliks eeldatakse, et vähemalt ühel osapoolel on tähtpäevaks täitmata kohustusi.

Võimalik on, et eraõiguslike suhetega harjunud maksuvõlgnik hakkab oma õiguste ja kohustustega tutvumiseks esmalt uurima võlaõigusseadust, mitte maksukorralduse seadust.

¹ Autori definitsioon

² Maksukorralduse seadus. 20.02.2002. RT I 2002, 26, 150, RT I 2008, 3, 21

³ Eesti Keele Sihtasutus. Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006.
<http://www.keelevara.ee/teosed/qs2006/> 09.03.2008

⁴ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375

Seetõttu võib eelpool nimetatud ebaselgus kanduda ka maksuõigussuhetesse. Sellele, ja muudelegi teemadele keskendutakse järgnevas alapeatükkides.

1.1. Võla teke ja alused eraõiguslikus suhtes

Eraõiguslikes suhtes tekib võlg rahalise kohustusena enamasti lepingu tingimustest tulenevalt. Sageli eeldatakse, et lepingu olemasolu on alati kohustuslik võla tekke alus. Samas on olemas ka muudel alustel tekkivad rahalised kohustused.

Eraõiguslikud võlasuhted tekivad erasektoris, mis jaguneb kaheks: äri sektoriks ja kolmandaks sektoriks. **Äri sektoriks** nimetatakse erinevate ettevõtete kogumit, mille eesmärgiks on teenida omanikele kasumit. Äri sektorisse kuuluvateks ettevõteteks tuleb lugeda Äriregistrisse kantud äriühingud ning füüsilisest isikust ettevõtjad ja välismaa äriühingute filiaalid. Äriregistris näidatud äriühingute liikideks on: aktsiaselts, osäühing, tulundusühistu, täisühing, usaldusühing ja Euroopa äriühing⁵. Neid ettevõtlike liikide seob äriseadustiku § 1 sätestatud eesmärk: pakkuda tasu eest kaupu või teenuseid⁶.

Äri sektoris kuuluvad omanikeriingi eraisikud, kuid esineb ka mitmeid ettevõtteid, kus omanikuks on teiste seas riik. Riigil on osalus reeglina sellistes äriühingutes, milles vastuvõetavad otsused võivad mõjutada oluliselt ühiskonda või osa sellest. Nendeks äriühinguteks on teiste seas näiteks aktsiaselts (AS) Eesti Vanglatööstus, AS Eesti Energia, AS Eesti Post, AS Tallinna Sadam, jne⁷. Riik peab osalemisel äritegevuses jälgima, et ta ei kahjustaks oma positsiooniga teiste huve ehk ei tooks võimuaspekti sisse läbirääkimistesse ja muudesse tavapärasesse äritehingutesse. Avaliku ja erasektori alla liigitatavatest ettevõtetest ja asutustest annab lihtsustatud ülevaate joonis 2⁸.

Äri sektorist eraldiseisev on nn **kolmandas sektor**, millele küll selles töös ei keskenduta, kuid mille eristamine on oluline statistiliste andmetega tutvumisel. Eesti Statistikaamet

⁵ Registrate ja Infosüsteemide Keskus. Äriregister ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste register põhitegevusalade kaupa, 1. jaanuar 2008 http://www.rik.ee/stat/8_1tg.phtml 05.03.2008

⁶ Äriseadustik. 15.02.1995. - RT I 2002, 53, 336, RT I 2007, 67, 413

⁷ Rahandusministeerium. Riigi äriühingute ja äriühingute nõukogude koosseisud, kus riigil on enamusotsustusõigus või otsustusõigus <http://www.fin.ee/?id=79613> 10.03.2008

⁸ Lisa 1, lk 38

eristab erasektorist kolmandat sektori ja liigendab selle kasumitaotluseta üksuste alla⁹. Kolmas sektor on ühiskonna see osa, mis ei kuulu avaliku võimu ega ka kasumit taotleva ärisektori alla¹⁰.

Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 5¹¹ sätestab, et tsiviilõigused ja -kohustused tekivad tehingutest, seaduses sätestatud sündmustest ja muudest toimingutest, millega seadus seob tsiviilõiguste ja -kohustuste tekkimise, samuti õigusvastastest tegudest. Selle sätte seletab täpsemalt lahti võlaõigusseaduse § 3¹², milles on sätestatud erasektoris tekkida võivate võlgade alused. Nendeks on: 1) leping; 2) kahju õigusevastane tekitamine; 3) käsundita asjaajamine; 3) tasu avalik lubamine; 4) muud seadusest tulenevad alused. Seaduseandja on võlaõigusseadusega ette näinud ka muude kohustuste olemasolu, kui rahalised kohustused, kuid reeglina on kõikide aluste juures võimalik ka rahaline nõue, mis võib muutuda võlaks.

Lepingust tuleneva võla juures tuleb arvestada, et igas olukorras ei ole kirjalik leping otstarbekas ja osapooltele mugavaim lahendus. Seaduseandja on andnud seetõttu võimaluse koostada lepinguid ka muus, kui kirjalikus vormis. Lepingute korral on lubatud suulises, kirjalikus või mistahes vormis lepingud. Lepingu eesmärk on aga alati ühene: sätestada osapoolte kohustused ja õigused taasesitamist või tõendamist võimaldaval kujul. Näiteks võõrandamislepingu olemasolu puudumine võib kahjustada ennekõike võlausaldaja ehk müüja huve, samas korrektne tööleping on mõeldud paljuski töötaja huvide kaitseks. Töölepingu puhul on võlausaldaja just viimatinimetatu.

Kirjaliku lepingu korral eeldatakse, et leping on kirjalik dokument, millel on kõikide osapoolte allkirjad. Samas on lubatud ka ainult kohustatud osapoole allkirja olemasolu. Ühe osapoole allkiri on arukas valik siis, kui kohustusi luuakse ühele lepingu osapoolele. Allkiri tõendab, et kohustatud osapool on oma kohustustega tutvunud ja neist teadlik. Lisaks saavad lepingu osapooled hiljem kontrollida kirjaliku lepingu korral, millised on nende lepingulised kohustused ning õigused.

⁹ Statistikaamet. Statistika andmebaas. Majandus. Majandusüksused
<http://pub.stat.ee/pxweb.2001/Database/Majandus/10MAJANDUSUKSUSED/10MAJANDUSUKSUSED.asp> 10.03.2008

¹⁰ Lagerspetz, M. Kodanikuühiskonna lühisõnastik
<http://www.ngo.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=8833/KYsonastik07WEB.pdf> 16.03.2008

¹¹ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. 27.03.2002. - RT I 2002, 35, 216, RT I 2007, 24, 128

¹² Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375

Suuliselt võib sõlmida mitmeid võlaõiguslikke lepinguid. Nende seas on näiteks üürilepingud, võõrandamislepingud ja ka töölepingud (kuni kaks nädalat kestva töösuhte korral). Samas sõlmivad inimesed suulisi lepinguid veelgi sagedamini, kui arvatakse või teadvustatakse. Üks enamlevinud suuline leping on näiteks kirjade kojukande leping. Ühe teenusepakkujana on AS Eesti Post võtnud enesele kohustuse teostada kirjade kojukannet, kuid tavapärasel kliendil ehk teenuse väikestes kogustes tarbijal ei ole reeglina allkirjastatud lepingut, et postitöötaja seda ka teeb.

Suulise lepingu sõlmimisega võtavad lepingu osapooled endale suurema riski ja rahaliste kohustuste tõendamine on raskendatud. Lepingu eesmärk on kaitsta lepingu osapooli ja seetõttu on suulise lepingu sõlmimise juures oluline omada tunnistajaid või kohustatud osapooli kinnitatud tegevusjuhiseid.

Lepingu vormilises vabaduses leidub ka erandeid: näiteks on notarite juures sõlmitavad lepingud ainult kirjalikud ja asjaõiguslepingud sõlmitakse eranditult kirjalikus vormis. Samuti tuleb töölepingut lugeda tavapärastes töösuhetes kirjalikuks lepinguks, kuna töösuhe jõustub alates tööle lubamisest, kuid üle kahe nädala kestvate töösuhete korral on kirjalik tööleping kohustuslik¹³. Suusõnalised lepingud on reeglina sõlmitud müüja ja ostja vahel toote kohesel väljaostmisel: oleks mõeldamatu, et iga ostu korral hakataks kassas lepinguid allkirjastama, et kinnitada omandi üleminekut ostjale.

Suuliste ja kirjalike lepingute korral tekib võlg samadel alustel. Olulisteks märksõnadeks on maksetähtpäeva või makseperioodi möödumine, võlasumma määratavus ning viivitusintresside korral ka viiviseprotsendi tõestatav suurus.

Tasumise kohustuse tähtpäev tuleb kindlaks määrata lepinguga. Tähtpäeva ületamine toob kaasa võlausaldaja õiguse nõuda sisse võlg ja kui lepingus on vastavalt fikseeritud, siis ka viivitusintressid ja leppetrahv. Vastavalt võlaõigusseaduse § 82 lõikele 7 muutub kohustus sissenõutavaks, kui võlausaldajal on õigus nõuda kohustuse täitmist¹⁴. Sisuliselt tähendab see seda, et kohustuse täitmise tähtpäevale järgnevast päevast alates on kohustus muutunud võlaks, kui kohustust ei ole täidetud. Enne tähtpäeva või tähtaja möödumist võlausaldajal nõudeõigust ei ole. Tasumise tähtpäevast alates on võlausaldajal õigus nõuda ka

¹³ Eesti Vabariigi töölepingu seadus. 15.04.1992. - RT 1992, 15/16, 241, RT I 2007, 44, 316 §28 lg 1.

¹⁴ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375

viivitusintressi. Viivitusintressi määr peab sissenõutavuse jaoks olema määratletud lepingus või lepingus viidatud tüüptingimustes. Sama kehtib ka leppetrahvi kohta.

Kui kohustuse täitmise aega ei ole kindlaks määratud ja see ei tulene ka võlasuhte olemusest, võib võlausaldaja nõuda kohustuse täitmist pärast kohustuse täitmiseks mõistlikult vajaliku aja möödumist¹⁵. Selline sõnastus tekitab aga olukorra, kus erimeelsuste tõttu võib vaja minna kohtu abi. Sõnapaar mõistlik aeg on antud juhul määratlemata õigusmõiste ja sellest arusaamine on erinev.

Nagu eespool mainitud, täidab leping osapoolte huvide kaitse funktsiooni. Paraku ei ole isikud alati ausad ja jätavad oma kohustused täitmata. Lepingulised kohustused on erinevad ja ei tähenda alati raha maksmise kohustust. Samas võlaks saab üheselt nimetada ainult õigeaegselt täitmata jäetud rahalist kohustust ehk võlga ei saa mõõta objektiivselt esemetes või tegevustes. See on tingitud esemete ja tegevuste aja või kasutusega muutuva väärtuse raskesti hinnatavusest¹⁶.

Suurimaks riskiks ja võla tekkeks rohkelt võimalusi andvateks lepinguteks on järelmaksu- ja kiiralaenulepingud. Isikud sõlmivad mitmeid lepinguid samaaegselt, võttes enesele suured kohustused. Enamus lepinguid eraldi vaadelduna on väikeste osamaksetega ja seetõttu ei märgata, kui kohustused hakkavad ületama võimeid. Samuti ei vaadata kokkuvõtlikult, kui palju järelmaks või laen tegelikkuses maksmata läheb.

Näiteks kasutades Hansapanga EGO järelmaksu ja ostes enesele 10 000 krooni maksva toote peab klient tasuma 31 kuu jooksul 400 - krooniseid osamakseid ning tagasi tuleb maksta kokkuvõttes ~12191 krooni¹⁷ ehk algsele summale lisandub ligi 22%.

Kiiralaenude korral on esmase võimaldatava laenu suurus enamasti 1000 krooni. Tagasi peab selle summa maksmata laenu andjale reeglina 15 või 30 päeva jooksul. Vastaval tagasimaksmise perioodi pikkusele lisandub algselt laenatud summale keskmiselt 196.25

¹⁵ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375

¹⁶ Vaata ka lisa 2, lk 39

¹⁷ Hansapank. EGO järelmaksu kalkulaator. <http://w.hansa.ee/est/doc/calcs/ego/index.html> 14.03.2008

kuni 275 krooni. Need on näiliselt väiksed summad, kuid tegelikkuses on tegemist ligi 20%-lise või 27,5%-lise lisanduva summaga.¹⁸

Rahaliste kohustustega seonduvat riski kinnitas ka AS Lindorff Eesti¹⁹ tegevjuht Kadrian Jaagund. Tema arvamuse kohaselt hindavad eraisikud oma võimeid üle ja ühiskonnas puudub selgitav foon, et inimesed peavad oma maksekäitumisele enam tähelepanu pöörama.²⁰

Kokkuvõtvalt võib öelda, et lepingu alusel tekkiv võlg on reeglina rahaline kohustus, mille võlgnik peab tasuma tähtpäevaks. Vastasel korral tekib võlausaldajal õigus võlg sisse nõuda või loovutada nõue kolmandale isikule koos sellega kaasnevate õigustega. Võimalike probleemide vältimiseks tuleks enamus võlaõiguslikke lepinguid sõlmida kirjalikus vormis ja sätestada selles selgelt osapoolte kohustused ja õigused²¹.

Õigusvastase kahju tekitamise tagajärjel tekkinud võlg tekib vaid seaduse või määruse alusel. Juba sõna „õigusvastane“ seab eelduse, et võla tekke aluseks on kellegi õiguste rikkumine. Õigusvastasest teost tekkiva kahju suurus on võlasumma määramise aluseks. Kahju on iseenesest iga kaotus, mida keegi kannab oma eluhüvede – tervis, kehaline puutumatus -, oma isiku – väarikus, au – või oma vara osas²².

Vastavalt võlaõigusseaduse § 1045 lõigetele 1 ja 4 on kahju tekitamine õigusvastane eelkõige, kui see tekitati:

1. kannatanu surma põhjustamisega;
2. kannatanule kehavigastuse või tervisekahjustuse tekitamisega;
3. kannatanult vabaduse võtmisega;
4. kannatanu isikliku õiguse rikkumisega;
5. kannatanu omandi või sellega sarnase õiguse või valduse rikkumisega;

¹⁸ Summad leitud autori poolt juhusliku valiku alusel leitud kiirlaenusid väljastavate ettevõtete andmete alusel. Ettevõteteks on SMS Laen OÜ (<https://www.smslaen.ee/> 26.04.2008); Ferratum Estonia OÜ (<http://www.ferratum.ee/> 26.04.2008); Raha 24 OÜ (<https://raha24.ee/> 26.04.2008); SMS Kiirlaen OÜ (<https://www.smskiirlaen.ee/> 26.04.2008); Riscicum Capital Estonia OÜ (<http://www.riscicum.ee/> 26.04.2008)

¹⁹ Eestis 11-ndat aastat tegutsev inkassoettevõte

²⁰ Jaagund, K. Võlasuhted Eestis. Autori salvestis. Tallinn, 05.03.2008. Täistekst lisa 3, lk 40

²¹ Vaata ka lisa 4, lk 44

²² Schlechtriem, P. Võlaõigus – üldosa. 1999. Tallinn: kirjastus Juura

6. isiku majandus- või kutsetegevusse sekkumisega;
7. seadusest tulenevat kohustust rikkuva käitumisega;
8. heade kommete vastase tahtliku käitumisega
9. kahju tekitamisele kaasaaitamine ja kihutamine²³

Oluline on õigusvastaselt tekitatud kahju korral võla tekkimise hetk. Õigusvastaselt tekitatud kahju tõttu tekkinud võlg ei saa tekkida enne kahju tekitamise momenti. Seega on siit võimalik leida sarnasus makse tähtpäevaga: võlg muutub sissenõutavaks alles tähtpäeva möödudes.

Võla suurus ei ole õigusvastaselt tekitatud kahju korral alati üheselt määratav - see sõltub, kas tegemist on materiaalse või immateriaalse kahjuga. Materiaalse ehk varalise kahju suurus on võimalik hindamise teel kindlaks teha. Materiaalse kahju hüvitamisel on kaks kahju hüvitamise viisi: seisundi taastamine kohustatud poole kulul või rahaline hüvitis. Sama kehtib ka immateriaalse ehk mittevaralise kahju hüvitamise kohta. Probleemaatiliseks võib mittevaralise kahju korral osutada kahju suuruse määramine ehk tekkinud võla summa suurus. Immateriaalse kahju määramisel tuleb lähtuda mõistlikkuse printsiibist ja sellel alusel tehtud kohtuotsustest. Mõistlikkuse printsiibi all mõistetakse võla tekke korral tekkida võinud kahju eeldatava realistliku suuruse arvestamist.

Immateriaalse ja materiaalse kahju eest võlgnetava kohustuse määramisel on lisaks konkreetse kehalise asja olemasolule veel mitmeid erisusi. Materiaalse kahju hüvitamisel asendatakse kahjustatud ese samaväärsega (taastatakse sama ese) või hüvitatakse rahaliselt. Taastamise korral on tegemist naturaalrestitutsiooniga ehk kahjustava sündmuse läbi muudetud hüvedeolukorra taastamisega naturaals²⁴. Mittevaralise kohustuse korral on kannatanul õigus nõuda näiteks laimamise eest topelt hüvitust – esitatud valeväidete ümberlökkamist ja moraalse kahju hüvitamist rahaliselt. Sellisel juhul võlgnetakse totaalreparatsioon, st tekkinud kahju tuleb põhimõtteliselt täielikult kompenseerida²⁵. Vastavasisulise otsuse on teinud ka Riigikohus²⁶, kus isik esitas kassatsiooni korras hagi teise isiku vastu mittevaralise kahju hüvitamiseks. Ringkonnakohus oli eelnevalt otsustanud, et isiku esitatud valeväited kannatanu kohta internetileheküljel väärivad küll

²³ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375

²⁴ Schlechtriem, P. Võlaõigus – üldosa. 1999. Tallinn: Kirjastus Juura

²⁵ Samas

²⁶ 3-2-1-73-07. 31.10.2007 <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=222506233> 24.03.2008

rahalist kompensatsiooni, kuid väidete ümberlukkamist ei peetud vajalikuks. Riigikohtu tsiviilkolleegium jäi seisukohale, et ka esitatud vaeväide tuleb kostjal ümber lükata.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et võlg tekib õigusvastase kahju tekitamise tagajärjel peale kahjustava tegevuse sooritamist või sündmuse põhjustamist. Sarnaselt lepingust tulenevale võlale, on ka siin tegemist vähemalt kahe osapoolega. Võimalik on samaaegselt nii materiaalse, kui ka immateriaalse hüvituse saamine võla katteks.

Käsundita asjaajamine on olukord, kus kahe isiku vahel puudub kokkulepe tegutsemiseks, kuid üks isik teeb midagi teise inimese jaoks. Sobivaim näide illustreerimaks käsundita asjaajamist on üürniku teostatud omanikuga kooskõlastamata remont üürikorteris pärast veetorude lõhkemist. Omanikul tekib võlg üürilepingu lõppemisel või ka selle kestvuse ajal, kui nii kokku lepitakse ja olukorras, kus üürileandja vara on parenduste tõttu saanud juurde väärtust. Sellele õigusele viitab ka võlaõigusseaduse § 286 lõiked 1 ja 2²⁷.

Tasu avalikku lubamist kohtab sagedasti ajakirjanduses. See avaldub kuulutustes, kus vaevatasu eest palutakse midagi leida teistel isikutel. Kui sellele kuulutusele reageeritakse, siis on kuulutajal kohustus lubatud vaevatasu maksta ehk tasuda võlg²⁸. Reaalne võlakohustus tekib juba kuulutamisel, kuid kuna tingimus on, et ka kadunud asi peab omanikule tagastatud saama, siis ei pea kohustust ennetavalt täitma.

Alusetuks rikastumiseks nimetatakse olukorda, kus üks inimene on alusetult saanud teise inimese kulul reeglina rahalist kasu. Rahalise kasu saamisel tekib alusetu rikastumise korral kasusaajal võlg isiku ees, kellel tekkis toimunud tehingute või toimingute tõttu kahju. Kahju saanud isiku nõudmisel peab kasu saanud isik ehk võlgnik tagastama alusetult saadu²⁹.

Käesolevas alapeatükis toodud eraõiguslikud võla tekke aluseid ei ole ammendavad. Eelpool toodud võla tekkimise alused on enamlevinud ja üldsusele tuntud. Kõigi juures on

²⁷ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375

²⁸ Samas § 1005

²⁹ Samas § 1027

tähtsateks märksõnadeks tähtpäev ja sissenõutavus. Samuti on võlasuhte eelduseks vähemalt kahe osapoole olemasolu.

Autor on seisukohal, et võlasuhte ja võla mõiste juriidilise definitsiooni võiks muuta selgemaks. Selleks oleks tarvis viia võlaõigusseadusesse sisse muudatusena kohustatud osapoole ja võlgniku mõistete selge eristamine. Teise muudatusena näeks autor sõna võlasuhte asendamist sõnaga kohustus olukorras, kus võlg ei ole sissenõutav. Nende kahe muudatusega muutuks senikehtinud normatiivid mõistetavamaks ka sihtgrupile ehk isikutele, kes neid seadusi järgima peavad.

1.2. Maksuvõla kui avalik-õigusliku kohustuse teke

Avalik sektor on otseselt seotud riigiga ja avaliku võimuga. Avalikuks sektoriks nimetatakse riiki, kohalikke omavalitsusi, avalik-õiguslikke asutusi ja nende organeid³⁰. Samuti on avaliku võimu lahutamatuks osaks valitsusasutused. Avalikku sektorit võib kokkuvõtvalt defineerida kui riiki ja selle võimu.

Avalikule sektorile olevatest võlgadest moodustavad ühe osa maksuvõlad. Eesti maksusüsteemis eristatakse kahte liiki makse: riiklike ja kohalike. Riiklike maksude loetelu on sätestatud maksukorralduse seaduses, kohalikud maksud kohaliku omavalitsuse määrusega. Eestis kehtivateks riiklikeks maksudeks on: 1) tulumaks; 2) sotsiaalmaks; 3) maamaks; 4) hasartmängumaks; 5) käibemaks; 6) tollimaks; 7) aktsiisid; 8) raskeveokimaks³¹

Maksuvõlg on maksukorralduse seaduse tähenduses maksukohustuslase poolt tähtpäevaks tasumata jäetud maksusumma, tähtpäevaks tasumata jäetud maksusummalt arvestatud intress ning tollivõlast tulenev tähtpäevaks tasumata maksusumma ja sellelt arvestatud intress³².

³⁰ Lagerspetz, M. Kodanikuühiskonna lühisõnastik
<http://www.ngo.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=8833/KYsonastik07WEB.pdf> 16.03.2008

³¹ Maksukorralduse seadus. 20.02.2002. RT I 2002, 26, 150, RT I 2008, 3, 21 § 3 lg 2 p 1-8

³² Samas § 32

Seega on maksuvõla tekke eelduseks maksukohustuse olemasolu ja tähtpäeva ületamine. Maksukohustus tekib ainult seadusest või kohaliku valla- või linnavolikogu määrusest tulenevalt.³³

Maksuvõlg võib tekkida tulenevalt maksustatud tehingust. Näiteks käibemaksuga maksustatud tehinguid võib mõne juriidilise isiku raamatupidamine kirjendada ekslikult, kui käibemaksuvaba tehingut. Kuna maksu määramisel kehtib majandusliku tõlgendamise reegel, st maksu ei määrata mitte võimalikust näilisest vormist, vaid tehingu tegelikust sisust lähtuvalt, võib sellise eksituse tulemuseks olla maksuvõlg. Samas on võimalik ka vastupidine olukord, kus kohustus tasuda mingilt tehingult makse osutub seadusega vastuolus olevaks. Maksuhaldurile paneb majandusliku tõlgendamise kohustuse maksukorralduse seaduses ära toodud tingimuste arvestamise kohustus, kui on hoitud kõrvale maksudest³⁴ või on tegemist tühise tehinguga³⁵. Samuti on väga oluline võimaliku maksuvõla tekkimisel maksumenetlus.

Tuvastusmenetluse eesmärgiks on selgitada välja tasumisele kuuluv maksusumma. Esmaseks tegevuseks tuvastusmenetluses on maksuhalduril esitatud deklaratsioonide esitamise ja esitatud andmete kontroll. Deklaratsiooni esitamisega on maksukohuslane kinnitanud, et andmed deklaratsioonil on õiged. Kui maksukohuslane avastab, et maksudeklaratsioonis esinevate vigade või andmete puudulikkuse tõttu on deklareeritud maksusumma väiksem maksuseaduse alusel tasumisele kuuluvast maksusummast, tuleb sellest maksuhaldurit viivitamatult kirjalikult teavitada³⁶. Juhul, kui avastatakse viga maksuhalduri poolt, alustatakse asjaolude kontrolli (sh revisjonid). Seega, kui ei oleks tuvastusmenetlust, poleks ka andmeid maksukohustuse määramiseks või alust edasiseks tegutsemiseks. Ilma tuvastusmenetluseta ei oleks teada ka tekkinud maksuvõla suurus.

Otsustusmenetluse eesmärgiks on maksukohustuse suuruse teadasaamine. Otsustusmenetluse käigus määratakse maksusumma esitatud deklaratsioonide või kontrolli tulemustele tuginedes. Juhul, kui tuvastatakse tasumata maksusumma kontrolli käigus, mis toimub reeglina peale maksutähtpäeva saabumist, on tegemist juba võlasumma (sh intressi) määramisega.

³³ Vaata ka lisa 5, lk 46

³⁴ Maksukorralduse seadus. 20.02.2002. RT I 2002, 26, 150, RT I 2008, 3, 21 § 84

³⁵ Samas § 83 lg 1

³⁶ Lehis, L. 2004. Maksuõigus. Tallinn: Kirjastus Juura

Lisaks tuvastus- ja otsustusmenetlusele on teostab maksuhaldur veel mitmeid teisi menetlusi, kuid ülaltoodud menetlusliike peab autor võla tekke seisukohalt kõige olulisemateks.

1.3. Võla tekke aluste võrdlus era- ja avalikus sektoris

Võla tekkimise alused on kahes võrreldavas sektoris erinevad oma detailirohkuse poolest. Kahe võrdse osapoole vahel (erasektor) tekkida võiv võlasuhe annab rohkem võimalusi kokkulepeteks ja vormivabaduseks. Nendest kahest faktorist tulenevalt on võimalik täiendavate õiguste ja kohustuste teke.

Maksuvõla teke (avalik sektor) on väga rangelt reguleeritud, kuna tegemist on kahe mittevõrdse osapoolega, kus maksukohuslane on nõrgemaks pooleks. Nõrgema poole õigused peavad olema kaitstud. Sellele vaatamata on nii eraõiguslikel kui avalik-õiguslike võlgade tekkes mitmeid ühiseid jooni³⁷. Autor on seisukohal, et vaatamata erinevustele võla aluste vahel era- ja avaliku sektori mõistes, on nendes palju ühist, mis annab võimaluse võlgadega seonduva ühtlustamiseks.

Sarnaselt erasektorile, on võla tekkel avalikus sektoris oluliseks märksõnaks tähtpäev. Mõlemas sektoris tekib kohustus maksetähtpäeval ja alles pärast selle möödumist muutub võlg sissenõutavaks. Sissenõutavaks muutumise hetkest algab üldjuhul viivitusintresside arvestus. Viivitusintresside määr on erasektoris reguleeritud vaid maksimaalse määraga, ehk alati kehtestada madalama määra. Turutingimused tagavad selle, et maksimaalset määra küsitakse harva. Maksuvõla viivitusintresside arvestus ja määr on sätestatud seadusega.

Võlasuhtes on mõlema sektori korral vähemalt kaks osapoolt: võlausaldaja ja võlgnik. Samas on mõlema sektori korral võimalik ka rohkem, kui kahe osapoole osalus. Avaliku sektori korral on piiranguks nõudeõigusliku poolte arv, mis on riiklike maksude korral alati üks.

³⁷ Vaata lisa 6, lk 47

Vormilisest küljest on avalikus sektoris võla tekke alused kirjas maksuseadustes. Võlasuhe erasfääris võib tekkida eriliigiliste lepingute ja toimingute tagajärjel. Siinkohal on vaja autori arvates teha muudatus võlaõigusseadusesse: võlasuhet peaks kinnitama kirjalik leping ja suuline leping võiks olla pigem erand. See tekitab küll lisakohustusi tehingute korral, kuid tagaks läbipaistvamad suhted lepingupoolte vahel.

2. VÕLASUHTE OSAPOOLED ERA- JA AVALIKUS SEKTORIS

2.1. Füüsilised ja juriidilised isikud võlausaldajatena erasektoris

Erasektoris võib olla võlausaldaja see, kes on teo- ja otsusevõimeline ja kellel on vara või väärtusi, mille suhtes võivad tekkida võlaõiguslikud suhted. Äriühing, mis osaleb võlaõiguslikus suhtes, peab olema õigusvõimeline. Äriühingu õigusvõime algab kohustuslikust äriregistrisse kandmisest ja lõpeb sealt kustutamisega³⁸.

Eestis on seadusega määratletud nelja liiki võlausaldajaid: võlausaldaja nõudeõigusliku poolena ning osa-, ühis- ja solidaarvõlausaldajad. Kõik nad peavad käituma võlgnike ja teineteise suhtes hea usu põhimõttest lähtuvalt³⁹.

Osavõlausaldajad on võlausaldajad, kellel on sama osadeks jagatava kohustuse täitmise nõudmise õigus teiste võlausaldajatega võrdses osas, kui seadusest või tehingust ei tulene, et võlausaldajad võivad nõuda kohustuse täitmist ebavõrdsetes osades või kõigile ühiselt või solidaarselt⁴⁰. Ühisvõlausaldajateks nimetatakse võlausaldajaid, kes võivad seadusest, tehingust või kohustuse olemusest tulenevalt nõuda kohustuse täitmist üksnes ühiselt ja võlgnikul on õigus kohustus täita üksnes kõigile neile ühiselt⁴¹. Kui sama kohustus tuleb seadusest, tehingust või kohustuse olemusest tulenevalt täita mitmele isikule selliselt, et igauks neist võib nõuda kohustuse täielikku täitmist, on need isikud solidaarvõlausaldajad⁴².

Füüsiline isik on võlausaldajana ehk kreditorina reeglina nõrgemal positsioonil, kui äriühing. Tal puuduvad probleemide tekkimisel sageli vajalikud ressursid (sh finantsilised), et võlga sisse nõuda. Samas on füüsiline isik konkreetse võla sissenõudmisele rohkem orienteeritud kui seda on juriidiline isik. Juriidilistel isikutel on äritegevusest tulenevalt korruga mitmeid võlgnikke. Samuti on neil vajalikke vahendeid võla sisse nõudmiseks,

³⁸ Äriseadustik 15.02.1995. RT I 1995, 26-28, 355, RT I 2007, 67, 413 § 2 lg 2,3

³⁹ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375 § 6 lg 1

⁴⁰ Samas § 71

⁴¹ Samas § 72 lg 1

⁴² Samas § 73 lg 1

kuid sageli puudub selleks motivatsioon. Samas tuleb arvestada juriidilise isiku eesmärki – teenida kasumit.

Võlausaldaja rolli satuvad ka kolmandad isikud. See võimalus on enamlevinud kolmel moodusel: pärimise teel, algses lepingus sätestatud soodustatud (kolmanda) isiku määratlemisel ja võlanõuete müümisel kolmandale isikule.

Kõik võlausaldajad kannavad õigustele lisaks ka kohustusi. Lepingupoolte kohustused võivad olla kindlaks määratud lepingus või sätestatud seaduses. Lepingupoolte kohustused võivad tuleneda ka: 1) lepingu olemusest ja eesmärgist; 2) lepingupoolte vahel väljakujunenud praktikast; 3) lepingupoolte kutse- või tegevusalal kehtivatest tavadest; 4) hea usu ja mõistlikkuse põhimõttest.⁴³

Võlausaldaja rolli sattunute arvuline statistika puudub, sest tavaliselt püütakse probleeme võlgnikega lahendada vastastikuse kokkuleppe teel. Kui kokkulepe osutub võimatuks, pööratakse abi saamiseks kolmandate isikute poole (inkassoettevõtted, maksehäireregister, kohtud). Vastastikuse kokkuleppe saavutamise faasis ei avaldata reeglina informatsiooni võla tekkest ja selle sissenõudmisest.

Eestis 2006.aastal 40%-lise turuosaga olnud inkassoettevõtte Lindorff Eesti AS andmetel toimub igaaastaselt uute nõuete edastamisel kõikumisi⁴⁴. Aastatel 2003-2007 on kõige aktiivsemad võlgade tagasinõudjad olnud kommunikatsiooniettevõtted, moodustades Lindorff Eesti AS-i nõuetest põhiosa. See on ka selgitatav sellega, et üldjuhul on eraisikutel ja ettevõtetel olemas vähemalt üks telefon. Seisuga 31.12.2006.a oli neljal suuremal mobiilside operaatoril kokku 1 614 000 klienti⁴⁵.

2.2. Avalik sektor nõudeõigusliku poolena

Avalik võim võib nõudeõiguslikuks pooleks olla nii era- kui avalikus sektoris. Erasektoris käitatakse samalaadselt äriühingutega, kuid avalikus sektoris peab ennekõike lähtuma

⁴³ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375 § 23 lg 1 p 1-4

⁴⁴ Vaata lisa 7, lk 48

⁴⁵ Tallinn arvudes 2006. Tallinna Linnakantslei arenguteenistuse arengukavade osakond.
<http://www.tallinn.ee/est/g4064s32443> 08.04.2008

võlgniku, kui nõrgema poole huvide kaitsest. Seetõttu on loodud hulgaliselt käitumisreegleid.

Enim on nõudeõigusega avalikus sektoris seotud Maksu- ja Tolliamet, kes haldab makse ja maksukohustusega seonduvat. MTA on riiklike maksude maksuhaldur⁴⁶ maksukorralduse seaduse § 5 lõige 1 järgselt.

Nõudeõigusliku poolena (ja ka kõiges muus) peab MTA maksuhaldurina oma tegevuses arvestama ja järgima mitmeid seadusega kehtestatud põhimõtteid ja kohustustusi. Maksuhalduri ülesanneteks on:

1. maksude arvestamise ja tasumise õigsuse kontrollimine ning jälgimine, et makse tasutakse ja maksusoodustusi kohaldatakse seadusega sätestatud suuruses ja korras;
2. seadusega sätestatud juhtudel tasumisele kuuluva maksusumma ja intressi arvestamine ja määramine ning enammakstud või hüvitatavate summade tagastamine;
3. maksuvõlgade sissenõudmine;
4. maksuseaduste rikkujate suhtes seadusega lubatud sunnivahendite ja karistuste kohaldamine.⁴⁷

2.3. Juriidilised ja füüsilised isikud võlgnikena erasektoris

Sarnaselt võlausaldaja rollile, võib igäüks meist sattuda võlgniku rolli. Näiteks on Krediidinfo AS andmetel aastal 2007 esinenud maksehäireid 14 458 ettevõttel ja lõpetamata maksehäireid on 8 399 ettevõttel ning nende võlgade kogusumma ületab 1 miljardi piiri ja eraisikutel on 93 284 lõpetamata maksehäiret, kogusummas 509,8 miljonit krooni⁴⁸. Neid andmeid ei saa lõplikuks lugeda, kuna Krediidinfo AS avaldab ainult lepingupartnerite esitatud andmeid.

⁴⁶ Maksukorralduse seadus. 20.02.2002. RT I 2002, 26, 150, RT I 2008, 3, 21

⁴⁷ Samas § 10 lg 2 p 1-4

⁴⁸ Krediidinfo AS pressiteade 09.10.2007. Krediidinfo AS
<http://www.krediidinfo.ee/index.php?m=74&news=135> 05.04.2008

Alati ei ole võla tekke korral tegemist tahtliku maksekohustusest kõrvalehoidmisega, vaid tegemist võivad olla ka ajutised makseraskused. Samuti esineb ka teadmatuses tulenevaid võlgu. Ajutise makseraskuse korral on reeglina võimalik võlausaldajaga kokku leppida võla tasumises osadena, kuid võlausaldajal puudub kohustus sellega nõustuda.

Võlgniku rolli võib sattuda käenduslepingu alusel ka käendaja. Sellisel juhul on tegemist võlgniku maksekohustusest kõrvalehoidmisega ja käendaja peab tema eest kohustuse täitma. Teadmatus ei ole käenduslepingute korral mõjuvaks põhjenduseks, kuna võlausaldaja on eelnevalt lepingus sätestanud kohustused, mida tutvustatakse lepingu teisele poolele lepingu allkirjastamisel.

Käendusleping tagab võlausaldajale kindlustunde hilisemal võla sissenõudmisel. Kohustuse rikkumise korral vastutavad põhivõlgnik ja käendaja võlausaldaja ees solidaarselt, kui käenduslepinguga ei ole ette nähtud, et käendaja vastutab üksnes juhul, kui võlausaldaja ei saa nõuet põhivõlgniku vastu rahuldada⁴⁹.

Juriidilise isiku võla korral vastutab kohustuse täitmise eest ettevõtte oma varaga. Juhatuse liikmetel on varaline vastutus siis, kui nad on oma tegevusega otseselt põhjustanud kahju. Eraldi tuleb nimetada füüsilisest isikust ettevõtjat, kes vastutab kohustuste eest kogu oma isikliku varaga⁵⁰.

Sellel hetkel, kui võlg on muutunud sissenõutavaks, on võlausaldajal õigus rakendada kõiki õiguskaitsevahendeid oma vara tagasisaamiseks. Võlaõigusseadus sätestab, et lepingu osapooled võivad omavahel vastutuses kokku leppida, kuid kokkulepped, millega välistatakse vastutus või piiratakse seda kohustuse tahtliku rikkumise puhuks, on tühised. Samuti on tühine kokkulepe, mis võimaldab võlgnikul täita kohustuse oluliselt erinevana võlausaldaja poolt mõistlikult eeldatust või mis muul viisil ebamõistlikult välistab vastutuse või piirab seda.⁵¹

⁴⁹ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375 § 145 lg 1

⁵⁰ Vaata ka lisa 8, lk 49

⁵¹ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375 § 106 lg 1,2

2.4. Võlgnikud avaliku sektori mõistes

Sarnaselt erasektorile, on ka avaliku sektori mõistes võlgnik see isik, kes ei ole maksetähtpäevaks täitnud oma kohustust ja kellel on maksukohustus. Maksukohustuslased on maksumaksja, maksu kinnipidaja ja muu isik, kes vastutab seaduse või lepingu alusel maksumaksja või maksu kinnipidaja maksukohustuse eest⁵².

Maksumaksja on füüsiline või juriidiline isik või riigi-, valla- või linnaasutus, kes seadusega sätestatud tingimustel ja korras on kohustatud maksu maksma ning täitma teisi talle seoses maksukohustusega pandud rahalisi ja mitterahalisi kohustusi. Maksu kinnipidaja on füüsiline või juriidiline isik või riigi-, valla- või linnaasutus, kes seadusega sätestatud tingimustel ja korras on kohustatud teise isiku poolt tasumisele kuuluva maksusumma kinni pidama ja maksuhalduri pangakontole tasuma, samuti täitma teisi talle seoses kinnipidamiskohustusega pandud rahalisi ja mitterahalisi kohustusi.⁵³

Maksukohustuslasele maksuseadustega sätestatud erinevaid rahalisi kohustusi ja õigusi. Nendeks on:

1. maksumaksja kohustus tasuda maksusumma (maksukohustus);
2. maksu kinnipidaja kohustus pidada kinni ja tasuda kinnipeetud maksusumma (kinnipidamiskohustus);
3. isiku õigus saada tagasi seaduses ettenähtust rohkem makstud maksusumma või muu enamakse vastavalt maksukorralduse seadusele (tagastusnõue);
4. kolmanda isiku kohustus tasuda maksumaksja või maksu kinnipidaja maksuvõlg (vastutuskohustus);
5. maksukohustuslase kohustus tasuda intress, sunniraha või asendustäitmise kulud (kõrvalkohustus).⁵⁴

Juriidilise isiku võla korral kehtivad samad vastutuse määrad, kui erasektoris⁵⁵. Kokkuvõtlikult saabki avalikule sektorile võlgu olevaid isikuid nimetada samadel alustel,

⁵² Maksukorralduse seadus. 20.02.2002. RT I 2002, 26, 150, RT I 2008, 3, 21 § 6 lg 1 p 1-3

⁵³ Samas § 6 lg 2, 3

⁵⁴ Samas § 31 lg 1 p 1 - 5

⁵⁵ Vaata lisa 8, lk 49

kui erasektorile. Ainsaks erinevuseks on kokkulepete tegemise õiguse puudumine maksukohustuse täitmisest loobumise osas.

2.5. Võlausaldajate ja võlgnike võrdlus avalikus ja erasektoris

Kohustatud pooled era- ja avalikus sektoris on ühtselt võetavad. Samad isikud, kes on võlgu avalikule sektorile, võivad seda olla ka erasektorile ning vastupidi. Kui võrrelda võlgnike kohustusi, siis need on sarnased nii era- kui avaliku sektori ees: erinevad on ainult nimetused. See kinnitab autori arvamust, et võla korral kasutatavad väljendid tuleb ühtlustada, kuna võimalikud võlgnikud on kahel sektoril samad.

Võlausaldajate ühtlasemalt arusaadavamaks muutmisel oleks üheks võimaluseks näiteks mingit liiki maksuvõlgade sissenõudmisesse kaasata erasektor. Heaks näiteks avaliku sektori ja erasektori koostööst on Tallinna linna haldusleping Ühisteenuste AS-ga, kus avalik sektor annab osad oma kohustused üle erasektorile aga see ongi kohalike maksude juures võimalik ja seaduses ka sätestatud. Erasektori kaasamine maksude haldamisse oleks autori arvates hea muudatus ka võlgnikega suhtlemise tasandil. Psühholoogiliselt oleks maksuvõlgnikul nõu samal tasandil ehk erasektoriga kergem suhelda. Samas vajaks selline koostöö suuremat arutelu erasektori volituste sätestamisel ja selles osas, kust võetakse tehtud töö eest makstav tasu.

Kuna erinevad sektorid osalevad teineteise tegevustes, on mõttekas ühtlustada võimaluse piires ka kehtivaid reegleid. Ühtlustatavus on võimalik ainult teatavate piirideni. Avalik sektor ei tohi kunagi saada äri sektori laadselt hulgaliselt kokkuleppeid võimaldavaks. Samas muudaks ühtlustatud tegevus igapäevaste tegevuste sooritamise lihtsamaks ja aitaks vältida võimalikke terminoloogilisi segadusi. Samuti säästaks see näiteks avaliku sektori ametnike aega, kuna vajadus selgitustöö järgi väheneks. Sellest tulenevalt saaksid ametiasutused keskenduda rohkem teistele probleemidele. Võlasuhte osapoolte ühtlane terminoloogiline käsitlus teeks ka kohustatud osapooltele kergemini mõistetavaks hetkel toimuva. Võlgnikul ei oleks vaja orienteeruda niivõrd erinevate seaduste vahel ja saaks keskenduda võla tasumisega seonduvale.

Erinevate sektorite tegevuste võimaliku ülevõtmise kohta arvas Lindorff Eesti AS-i tegevjuht ja juhatuse liige Kadrian Jaagund intervjuu käigus, et tema tööandja oleks selleks valmis. Kindluse selleks andis talle asjaolu, et igaaastaselt lisandub juba olemasolevatele nõuetele 40 000 uut nõuet. Samuti leidis ta, et protsessi seisukohalt ei oleks tarvis suuri seadusemuudatusi, vaid tegemist on pigem formaaljuriidiliste probleemidega. Samuti peab Kadrian Jaagund võimalikuks probleemiks konflikti maksuhalduri nõustamiskohustuse ja sissenõudmistegevuse vahel.⁵⁶

Maksumaksja kohustus tasuda maksusumma on algselt võrreldav lepingupoole kohustusega tasuda lepingust tulenevad rahalised summad õigeaegselt. Tasuda tuleb mõlemat laadi võlasuhtes õigustatud isikule (vastavalt maksuhaldurile või lepingu nõudeõiguslikule poolele). Ka kolmanda isiku kohustus tasuda võlg on mõlemas sektoris kehtiv.

Sarnaselt on mõlemas sektoris isikul õigus tagasi saada enammakse. Ka erasektoris ei ole võlausaldajal õigust rohkem küsida kokkulepitust või seaduses määratud.

Maksukohustuslase kohustus tasuda intress, sunniraha või asendustäitmise kulud on samuti võrreldavad erasektoris lubatavate lisakohustustega. Intress on küll erasektoris reeglina suurem kui maksuvõlgade korral ja intressi kehtestamine on kokkuleppe küsimus, kuid viivitusintressi arvestamise alused on samad. Ainus mõiste, millele ei ole lihtne leida vastet erasektorist, on kinnipidamiskohustus. Samas on erasektori võimalikud rohkema, kui kahe osapoole vahel sõlmitud lepingud, milles saab kokku leppida näiteks seda, et tööandja töötaja nõusolekul peab töötaja töötasust kinni mingi summa, et tasuda töötaja võlga võlausaldajale. Sellisel juhul on tegemist kinnipidamiskohustusega eraõiguslikus võlasuhtes.

Riiklike maksude maksuhalduril on kohustusi rohkem kui erasektori võlausaldajal. See tuleneb sellest, et võlgniku õigused peavad olema subordinatsioonisuhtes kaitstud, nagu ka eelnevalt on öeldud. Samas on ka erasektori võlausaldajal kohustused võlasuhtes. Vahe peitub just reglementeerituse tasemes ja vaieldavuste arvus. Erasektoris on kokkuleppelisusest tulenevalt ka vaidlusteks rohkem võimalusi.

⁵⁶ Jaagund, K. Võlasuhted Eestis. Autori salvestis. Tallinn, 05.03.2008. Täistekst lisa 3, lk 40

3. VÕLGADE SISSENÕUDMINE NING VÕLASUHTE LÕPPEMINE AVALIKUS JA ERASEKTORIS

Vaatamata asjaolule, et isikutel on seadusest ja lepingutest tulenevaid kohustusi, jäetakse need sageli täitmata. Võlausaldajatel on õigus alata seepeale võlgade sissenõudmine. Kohtueelne sissenõudmisprotsess toob erasektoris lepingu osapoolte hulka sageli veel kolmandagi isiku – inkassoettevõtte. Avalik sektor inkassoettevõtte abi riiklike maksude tasumata jätmise tõttu tekkinud võlgade sissenõudmisel kasutada ei saa. Selle peatüki ülesandeks on anda ülevaade võlgade sissenõudmisest ja võlakohustuse lõppemisest.

3.1. Võlgade sissenõudmine ja võlasuhte lõppemine erasektoris

Võla sissenõudmise peamiseks aluseks on maksetähtpäev möödumine. See eeldab, et lepingus on sätestatud maksetähtpäevad. Samas on ka lepinguid, milles selline punkt puudub. Üheks määratlemata maksetähtpäevaga lepinguks on kindlustusleping. Kindlustuslepingute eesmärgiks on tekkinud kahjude hüvitamine. Kahjude tekkimist ei ole võimalik ennetavalt määrata ja seetõttu puudub ka lepingutest kohustuse täitmise täpne tähtpäev. Võlausaldaja õiguste kaitseks on seaduseandja ette näinud võimaluse et kui kohustuse täitmise aega ei ole kindlaks määratud ja see ei tulene ka võlasuhte olemusest, peab võlgnik kohustuse täitma selle täitmiseks mõistlikult vajaliku aja jooksul pärast lepingu sõlmimist või muul alusel võlasuhte tekkimist, arvestades eelkõige kohustuse täitmise kohta, viisi ja olemust⁵⁷.

Krediidiinfo AS poolt tehtud 2007.aasta krediidipoliitika turuuuring näitas, et mitmed ettevõtted tegelevad võlgade sissenõudmisega ise⁵⁸. Võlgade kohtueelseks sissenõudmiseks kasutatavad enamlevinud meetodid on: helistamine 87% juhtudest, kirja teel 44% juhtudest, faksi teel 12% juhtudest, SMS saadetakse 5% juhtudest, muud

⁵⁷ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375§ 82 lg 3

⁵⁸ Vaata lisa 9, lk 50

moodused on kasutatavad 6% juhtudest ja vaid 2% juhtudest ei tuletata võlgnikule meelde maksekohustust⁵⁹.

Kolmandate isikute kaasamine sissenõudmisprotsessi ei ole odav ja väikeste ettevõtete ning võlgade korral ei oleks tegemist aruka finantsotsusega: eeldatavasti ületaks kulu saadava tulu. Kolmandate isikute kaasamine on samas seadusega täiesti lubatud: võlausaldaja võib oma nõude võlgniku nõusolekust sõltumata anda lepingu alusel tervikuna või osaliselt üle teisele isikule. Nõuet ei või loovutada, kui loovutamine on seadusest tulenevalt keelatud või kui kohustust ei saa selle sisu muutmata täita kellelegi teisele kui senisele võlausaldajale⁶⁰.

Inkassoettevõtte kaasamine võla sissenõudmiseks on omamoodi garantii, et probleem saab korrektse lahenduse. Nõude loovutamise astub uus võlausaldaja senise asemele ning uuele võlausaldajale antakse üle nõuet ja kõrvalkohustustest tulenevaid õigusi tõendavad dokumendid⁶¹. Dokumentide üleandmisega tekitatakse olukord, kus võlgnevuse asjaolud vaadatakse võlgnevuse sissenõudmisele spetsialiseerunud isikute poolt uuesti üle ja võimalikud võlgniku õiguste rikkumised likvideeritakse.

Nõude loovutamise mõiste on samastatav nõude müügi mõistega ehk inkassoettevõtte ostab nõude enesele. Enamlevinud moodus on siiski inkassoarvelduse kasutamine võlausaldaja poolt. Inkassoarveldus tähendab seda, et võlga nõuab sisse ja haldab võla katteks tehtud makseid inkassoettevõtte esinduse korras, kuid võla nõudeõiguslikuks pooleks jääb endiselt senine võlausaldaja. See jätab võlausaldajale võimaluse tegeleda oma põhitegevusega ja väldib liigset ajakulu võlgade sissenõudmisele ja haldamisele. Samaselt nõude loovutamisele vaadatakse ka inkassoarvelduse korral nõue uuesti üle spetsialistide poolt.

Nii võlausaldajad, kui ka inkassoettevõtted võimaldavad reeglina võla tasumist ositi ehk maksegraafiku alusel. Maksegraafik kergendab reaalses makseraskuses oleva isiku maksekohustuse täitmist, kuna korraga ei ole tarvidust tasuda suuremat summat. Negatiivseks küljeks on see, et maksegraafikutesse arvestatakse sisse koostamisel maksegraafiku lõpuni tekkivad intressid ja sageli ka maksegraafiku haldamise ja

⁵⁹ Krediidiinfo AS. Krediidipoliitika turuuuring 2007.

<http://www.krediidiinfo.ee/files/kredpoluuring2007.pdf> 03.04.2008

⁶⁰ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375 § 164 lg 1

⁶¹ Samas § 168 lg 1

koostamise tasu. Seaduseandja on jätnud võimaluse määrata lepingus ükskõik milline intress ehk kui lepinguga on ette nähtud kõrgem intressimäär kui seadusjärgne viivisemäär, loetakse viivise määraks lepinguga ettenähtud intressimäär⁶². Seadusejärgne viivisemäär on poolaasta kaupa Euroopa Keskpanga põhirefinantseerimisoperatsioonidele kohaldatav viimane intressimäär enne iga aasta 1. jaanuari ja 1. juulit, kui seaduses või lepinguga ei ole ette nähtud teisiti ja sellele lisanduv 7 protsenti aastas⁶³. Kuni 1.juulini 2008 on Eestis seadusejärgseks viivisemääraks 4%⁶⁴ ja lisanduvad 7%. Seadusejärgne viivisemäär on võlausaldajatele orientiiriks viivitusintressi määramisel. Nimelt on võlgnikul õigus nõuda viivise vähendamist mõistliku tasemeni⁶⁵. Seaduses määratletud viivis ei ole mingil juhul ebamõistlik. Leppetrahv on lepingus ettenähtud lepingut rikkunud lepingupoole kohustus maksta kahjustatud lepingupoolele lepingus määratud rahasumma, mida on võimalik sarnaselt viivitusintressidele vähendada.

Maksekohustuse täitmist aitab mõjutada ka Maksehäireregistri kasutamine. Ametlik Maksehäireregister on 2001. aastal Eesti pankade asutatud ning Krediidiinfo hallatav register, mis sisaldab viivitusse jäänud makseid nii ettevõtete kui ka eraisikute kohta⁶⁶. Maksehäireregistris on kättesaadav info ettevõtete maksehäirete kohta tasuta ja eraisikute kohta lepingu alusel. Maksehäireregistri peamisteks miinusteks on:

1. Esitatav informatsioon on sõltuv võlausaldaja soovist ja ei ole võlausaldajale kohustuslik.
2. Võlgnevuse põhiosa tasumisega pannakse Maksehäireregistrisse märke tasumise kohta, kuid viiviste tasumist või mittetasumist ei kajastata.
3. Maksehäireregistris ei esitata andmeid kõikide võlgnike kohta, kuna kõik võlausaldajad ei kasuta maksehäireregistris pakutavaid võimalusi.

Samas on võlgniku nimi maksehäireregistris oluliseks takistuseks talle pangalaenu saamisel.

Võla lõppemise alused on: 1) tasaarvestus; 2) võlasuhte lõpetamise kokkulepe; 3) füüsilisest isikust võlgniku surm, kui kohustust ei saa täita tema isikliku osavõtuta; 4)

⁶² Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375 § 113 lg 1

⁶³ Samas § 94 lg 1; §113 lg 1

⁶⁴ Eesti Pank. <http://www.eestipank.info/frontpage/et/> 29.03.2008

⁶⁵ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375§ 113 lg 8

⁶⁶ KrediidiinfoAS.Tutvustus. <http://www.krediidiinfo.ee/index.php?m=3> 30.03.2008

füüsilisest isikust võlausaldaja surm, kui kohustus tuli täita isiklikult võlausaldajale; 5) muud seaduses või lepinguga ettenähtud juhud;⁶⁷ 6) aegumine 7)tasumine.

Tasumise tingimustes saavad võlasuhte osapooled omavahel kokku leppida. Reeglina on läbiräägitavaks tingimuseks võla kohene täisulatuses või maksegraafiku alusel tasumine. Võlausaldaja võib keelduda kohustuse ositi täitmise vastuvõtmisest, kui kohustus tuleb täita ühekorraga, välja arvatud juhul, kui see oleks vastuolus hea usu põhimõttega⁶⁸. Vaatamata sellele õigusele, on enamus võlausaldajaid nõus maksegraafiku või maksepuhkusega. Vastasel korral võib sissenõutav summa saamata jääda või nõuab aeganõudvat kohtumenetlust.

Võlasuhte lõpetamise kokkuleppe sõlmimise algatab reeglina võlgnik, kes teeb ettepaneku võlausaldajale mingite tingimuste täitmisega lugeda nõue täidetuks. Edasine sõltub võlausaldaja soovist: sageli tullakse võlgnikule vastu ja vähendatakse võlasummat, et lõpetada asjaga tegelemine. Kui võlga nõutakse läbi esindusõiguse sisse, on otsustusõigus nõude lõpetamise suhtes endiselt võlausaldajal.

See, kas nõue on aegunud või mitte, sõltub tehingu liigist. Nõuete aegumistähtajad on 6 kuust aastatepikkuse aegumistähtajani. Maksimaalne lubatud aegumistähtaeg on 10 aastat (ka nendes asjades, mille seadusega sätestatud aegumistähtaeg on näiteks 6 kuud), kuid see eeldab võlgniku poolset tahtlikku kohustuste rikkumist⁶⁹. Kui tahtlikku rikkumist ei ole, loetakse tehingust tulenevate nõuete üldiseks aegumistähtajaks 3 aastat⁷⁰.

Kui nõue on täidetud (tasutud), pooled on jõudnud nõude lõpetamises kokkuleppeni ja täitnud kõik kokkuleppest tulenevad tingimused või kui nõue on aegunud, loetakse võlasuhe lõppenuks.

⁶⁷ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375 § 186 p 1,2,4,7-9

⁶⁸ Samas § 83 lg 1

⁶⁹ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. 27.03.2002. - RT I 2002, 35, 216, RT I 2007, 24, 128 § 146 lg 4

⁷⁰ Samas § 146 lg 1

3.2. Võlgade sissenõudmisprotsess ja võlasuhte lõppemine avalikus sektoris

Sarnaselt maksuvõla tekkele, on maksuvõla sissenõudmise seisukohalt väga oluline maksumenetlus. Lisaks tuvastusmenetlusele ja otsustusmenetlusele on tähtsal kohal sooritusmenetlus. Igas etapis teostab maksuhaldur vähemalt ühe sissenõudmiseks olulise tegevuse.

Tuvastus- ja otsustusmenetlus on olulised maksusumma suuruse seisukohalt. Sooritusmenetluse eesmärgiks on arvestusperioodi maksukohustuse täitmine. Sooritusmenetluse käigus tasutakse maksusumma ja esitatakse nõudeõiguse korral maksuhaldurile tagastusnõue maksukohuslase poolt, teostatakse tasaarveldus või maksuvõla ajatamine maksukohuslase algatusel või algatatakse maksuvõla sundtäitmine.

Maksuhaldur annab haldusülesannete täitmisel välja isiku õiguste või kohustuste tekitamisele, muutmisele või lõpetamisele suunatud dokumendi ehk haldusakti.⁷¹ Näiteks maksuteatega antakse maksukohuslasele teada maksusumma suurus, mille on arvestanud maksuhaldur⁷² ja maksuotsusega määratakse tasumisele kuuluv maksusumma⁷³. Vastutusotsusega nõutakse kolmandalt isikult, kes seaduse alusel vastutab maksumaksja või maksu kinnipidaja kohustuste täitmise eest, maksuvõlg sisse⁷⁴. Haldusaktide andmine on maksuhaldurile seadusega sätestatud juhtudel kohustuslik.

Vastavalt maksukorralduse seadusele lõpeb maksukohustus: 1) maksusumma tasumisega; 2) tasaarvestamisega; 3) aegumisega; 4) maksuvõla kustutamisega; 5) muudel seadusega sätestatud juhtudel.⁷⁵

Maksuvõla tasaarvestamine tähendab ettemaksuks muutunud eelnevalt tasutud summadega tekkinud maksuvõla katmist. Tasaarvestamine ei ole lubatud aegunud, kustutatud, ajatatud või muul alusel lõppenud nõuete korral ning see loetelu ei ole ammendav.⁷⁶

⁷¹ Haldusmenetluse seadus. 06.06.2001. - RT I 2001, 58, 354, RT I 2007, 24, 127

⁷² Maksukorralduse seadus. 20.02.2002. RT I 2002, 26, 150, RT I 2008, 3, 21 § 88 lg 2

⁷³ Samas § 95 lg 1

⁷⁴ Samas § 96 lg 1

⁷⁵ Samas § 31 lg 3 p 1, 3, 4-6

⁷⁶ Samas § 110 lg 1 p 2,3; lg 2

Maksuvõla ajatamine tähendab sisuliselt maksegraafiku koostamist maksuvõlglastele. Maksukohustuslane peab esitama maksuvõla tasumise ajatamiseks põhjendatud taotluse ja maksuvõla tasumise ajakava, misjärel antakse talle maksuhalduri otsusest teada 20 päeva jooksul pärast taotluse saamist⁷⁷. Maksuvõlgade ajatamisetäpsema korra kehtestab rahandusminister määrusega⁷⁸

Maksuvõla kustutamine tähistab maksukohuslasele sama, mis tasumine. Kustutamise loetakse konkreetne maksukohustus lõppenuks. **Maksuvõla mahakandmine** on maksuvõla kustutamisest erinev, kuna mahakandmine ei lõpeta maksukohustust.

3.3. Avaliku sektori ja erasektori sissenõudmisprotsesside võrdlus

Sarnaselt eelpool toodule ka avaliku ja erasektori sissenõudmisprotsessis sarnasusi. Mõlemas sektoris on kogu tegevuse eesmärgiks võlgade sissenõudmine ehk kohustatud poole kohustuse täitmise saavutamine. Üks võlgniku jaoks olulisim sarnasus on teabe andmine. MTA-l on selleks seadusega pandud kohustus, erasektor on suunatud kasumi teenimisele ja seega ka motiveeritud informatsiooni jagamiseks, et saada raha.

Mõlema sektori võlahaldurid peavad arvestama aegumistähtaegadega. Peale aegumistähtaaja saabumist ei ole võlgnik enam kohustatud võlga tasuma ja konkreetset aegunud nõuet ei tohiks enam tulevikus otsuste tegemisel arvesse võtta.

Tasumistingimustest on sarnane ajatamine ja maksegraafik. Mõlemas sektoris on sellise kokkuleppe tegemise algatamine võlgniku asi. Vahe seisneb selles, et erasektori võlausaldaja ei pea maksegraafikuga mittenõustumisel tooma ära põhjendusi, samas maksuhaldur peab kõiki oma diskretsiooni⁷⁹ alusel tehtud otsuseid motiveerima ehk põhjendama.

Võlgade sissenõudmisprotsessis on suurimaks erinevuseks kahe sektori kokkulepete tegemise piirang maksuhalduril. Erasektori võlausaldaja peab arvestama ainult seadusega

⁷⁷ Maksukorralduse seadus. 20.02.2002. RT I 2002, 26, 150, RT I 2008, 3, 21 §111 lg 3, § 112 lg 1

⁷⁸ Samas § 111 lg 6

⁷⁹ Kaalutusõigus

sätetatud piiranguid, mis on üldisemat laadi, kuid maksuhalduril on õigus teha vaid mõningail juhtudel kokkuleppeid (sh ajatamine). Selline tingimus tuleneb paljuski ühetaolise maksustamise põhimõttest, mis tähendab sisuliselt seda, et kõiki peab maksustama samadel tingimustel samamoodi.

Võlanõude täitmise kokkulepitavus erasektoris annab võlgnikele võlausaldaja nõusolekul mitmeid erinevaid võimalusi võla tasumiseks. Kokkulepitavus on ilmselt igale inimesele julgustavaks asjaoluks ja seetõttu on inimestel aegade jooksul kogunenud rohkem teadmisi just erasektorile olevate võlgade kohta. Samas on see tekitanud ka olukorra, kus inimesed puudulike teadmiste tõttu teevad valesid valikuid ja vaidlustavad valesid asju.

Maksuvõlgade korral on kõigil õigus küsida informatsiooni maksuhaldurilt. Samas ei pruugi eraisik olla teadlik selle õiguse olemasolust. Olukorda kommenteerib Lindorff Eesi AS-i tegevjuht Kadrian Jaagund vastates küsimusele, et kas teadmised avaliku sektori võlahalduse kohta tulenevad tema enda erialast:

Jah. Usun, et tavainimesena ma sellest midagi ei tea, kuna sellest ei räägita. Samas ei tea ma ka seda, mis informatsiooni maksuamet meil ei ole maksuametit annaks mulle maksuvõla korral, kui ma oleks näiteks mingi hulgifirma juht. Kuna Lindorffil ei ole maksuvõlga olnud, siis ma ei tea ka kuidas see suhe oleks. Kas nad pakuksid mulle maksegraafikuid või mingeid muid võimalusi ja milliseks kujuneks suhe maksuhalduriga on teadmata.

KOKKUVÕTE

Töö käigus leidis autor, et võlasuhte ühtlustamiseks ei ole tarvis teha rohkelt muudatusi seadusandluses. Sarnaseid jooni leidub juba praegugi palju. Samas oleks need muudatused senikehtinud reegleid oluliselt muutvad. Muudatused peaksid tulema nii riiklike maksude haldamises, kui ka eraõiguslikes võlasuhetes.

Eraõiguslikult küljelt tuleks sisse viia selge erisuse kohustatud osapoolte ja võlgnike mõistete vahel. Teise muudatusena näeks autor sõna võlasuhte asendamist sõnaga kohustus olukorras, kus võlg ei ole sissenõutav. Autori arvates on vaja teha muudatus lepingu vormi kohta: võlasuhet peaks kinnitama eraldi kirjalik leping ja suuline leping võiks olla pigem erand. See tekitab küll lisakohustusi tehingute korral, kuid tagaks läbipaistvamad suhted lepinguosapoolte vahel.

Maksuõiguses oleks tarvilikeks muudatusteks võlahalduse ühtlustamiseks maksuhaldurile kolmandate isikute kaasabi kasutamise õiguse andmine võlgade sissenõudmisel. Samuti leiab autor, et maksuõiguses tuleks võtta kasutusele erasektorile võimalikult sarnane terminoloogia. Ühtlustatavus on võimalik ainult teatavate piirideni – see ei tohiks viia olukorrani, kus samadel alustel tekkinud maksukohustusi koheldakse lepingu tõttu erinevalt. Samas muudaks ühtlustatud tegevus igapäevaste tegevuste sooritamise lihtsamaks ja aitaks vältida võimalikke terminoloogilisi segadusi. Samuti säästaks see näiteks avaliku sektori ametnike aega, kuna vajadus selgitustöö järgi väheneks. Sellest tulenevalt saaksid ametiasutused keskenduda rohkem muudele probleemidele. Erasektori kaasamine maksude haldamisse oleks autori arvates hea muudatus ka võlgnikega suhtlemise tasandil. Psühholoogiliselt oleks maksuvõlgnikul nõu samal tasandil ehk erasektoriga kergem suhelda.

Sarnasustest kahe sektori võlahalduse vahel toob autor välja võlgniku kohustuse tasuda võlg, võlanõuete aegumise, maksegraafiku võimaluse võla tasumiseks ja võlgniku jaoks olulisima sarnasusena teabe andmise. MTA-l on kõigiks loetletud tegevusteks või halduseks seadusega pandud kohustus, erasektor on suunatud kasumi teenimisele ja seega ka motiveeritud.

Lõputöö eesmärgiks oleva võlgade tekke ning avaliku ja erasektori poolt teostatava võlgade sissenõudmise võrdlus ja tutvustamine sai autori arvates vaid sissejuhatavalt täidetud. Võlgadega seonduv teema on väga laiaulatuslik ja selle teema tutvustamiseks on tarvis oluliselt enam lahti kirjutada erinevaid asjaolusid, mis puutuvad võlasuhetesse.

Kokkuvõtlikult saab öelda, et koostamisel püstitatud hüpotees avaliku ja erasektori võlahalduse ühtlustatavuse üheselt arusaadavaks muutmise kohta nendes esinevate sarnasuste tõttu leidis töö koostamise käigus korduvalt kinnitust. Sarnasusi leidub sektorites enestes, võlasuhte alustes, võlgnikes ja võlausaldajates ning ka võlasuhte lõppemises. Vahe peitub just tegevuste reglementeerituse tasemes ja vaieldavuste arvus.

Loodetavasti jõuab mõni pakutud lahendustest ka reaalse elluviimiseni, kuna võitjaks osutuksid kõik osapooled. Maksuhaldur saaks keskenduda muudele heaks ja õiglaseks maksuhalduseks vajalikele tegevustele, erasektori ettevõtjad saaksid juurde uusi väljakutseid ja võlgnikel tekiks võimalus võrdsemal tasandil suhtluseks.

SUMMARY

Present diploma thesis consists 37 pages, excluding excursus. Diploma thesis is written in estonian and it is in accord with requirements of Public Service Academy.

In diploma thesis finds hypostatizing precourtal debt collecting activity in public and private sector of Estonia. Author also expands upon inciency of debt. Among other subjects author concentrates on debtors and creditors rights and obligations. For illustrating presented arguments, author uses legislation and statistical data, also finds usage interviewing as examining method.

Examined problem in diploma thesis is public and private sectors putative unconformity in debt collecting actions and debt collecting process recondite explanation for debtor. General purpose of diploma thesis is introduction, comparsion finding possibilities to even up of debt collection process in public and private sector. Target group of diploma thesis are debtors.

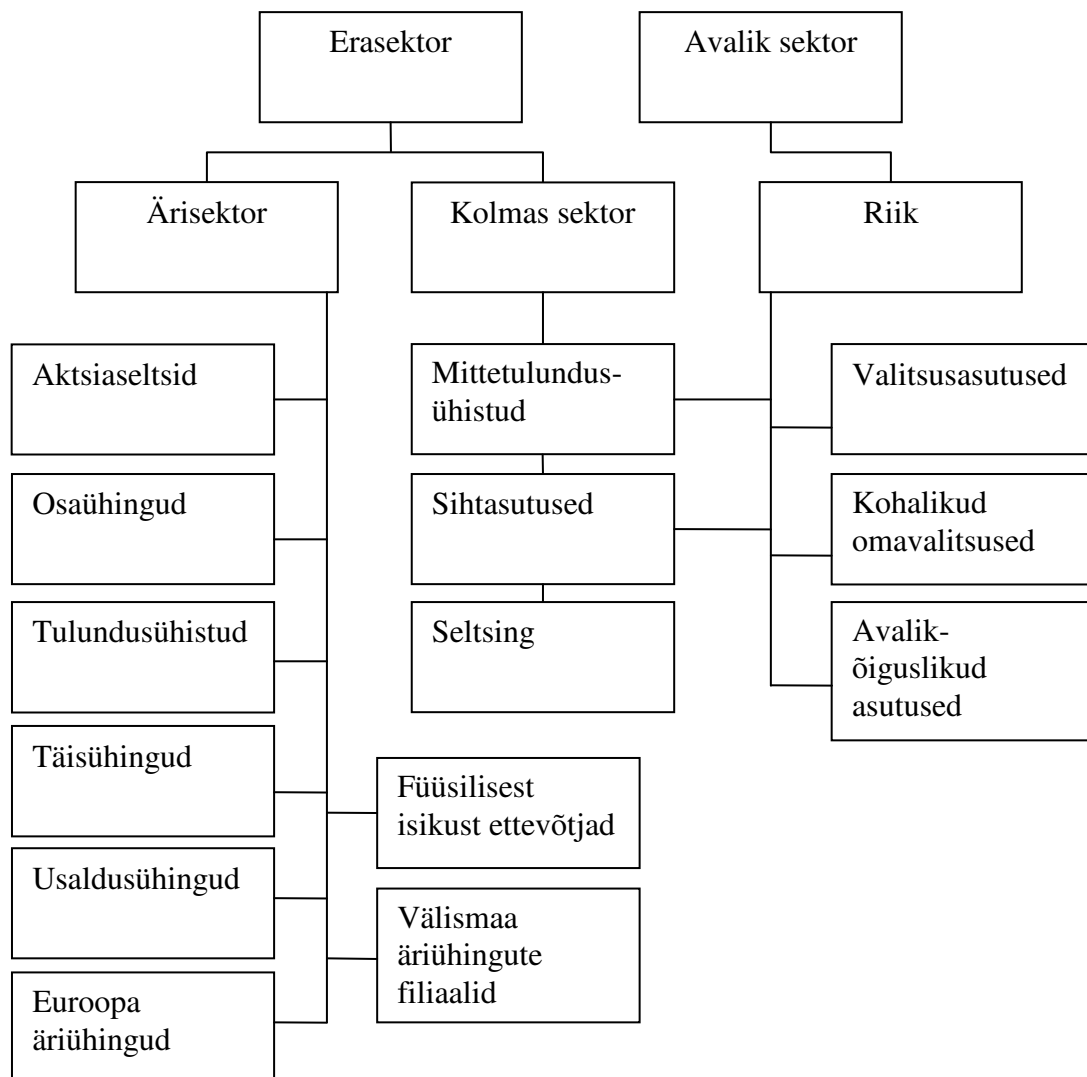
Author found in working process, that for evening up debt collection processes, needs changes are not very extensive. However, those changes would be thorough in both sectors and conjunct legislation.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

1. Maksukorralduse seadus. 20.02.2002. RT I 2002, 26, 150, RT I 2008, 3, 21
2. Eesti Keele Sihtasutus. Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006.
<http://www.keelevara.ee/teosed/qs2006/> 09.03.2008
3. Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375
4. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. 27.03.2002. - RT I 2002, 35, 216, RT I 2007, 24, 128
5. Eesti Vabariigi töölepingu seadus. 15.04.1992. - RT 1992, 15/16, 241, RT I 2007, 44, 316
6. Hansapank. EGO järelmaksu kalkulaator.
<http://w.hansa.ee/est/doc/calcs/ego/index.html> 14.03.2008
7. SMS Laen OÜ <https://www.smslaen.ee/> 26.04.2008
8. Ferratum Estonia OÜ <http://www.ferratum.ee/> 26.04.2008
9. Raha 24 OÜ <https://raha24.ee/> 26.04.2008
10. SMS Kiirlaen OÜ <https://www.smskiirlaen.ee/> 26.04.2008
11. Risicum Capital Estonia OÜ <http://www.risicum.ee/> 26.04.2008
12. Schlechtriem, P. Võlaõigus – üldosa. 1999. Tallinn: kirjastus Juura.
13. 3-2-1-73-07. 31.10.2007 <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=222506233> 24.03.2008
14. Kohalike maksude seadus. 21. 09. 1994, RT I 1994, 68, 1169, RT I 2005, 57, 451
15. Lehis, L. 2004. Maksuõigus. Tallinn: Kirjastus Juura
16. Registrite ja Infosüsteemide Keskus. Äriregister ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste register põhitegevusalade kaupa, 1. jaanuar 2008
http://www.rik.ee/stat/8_1tg.phtml 05.03.2008
17. Äriseadustik. 15.02.1995. - RT I 2002, 53, 336, RT I 2007, 67, 413
18. Rahandusministeerium. Riigi äriühingute ja äriühingute nõukogude koosseisud, kus riigil on enamusotsustusõigus või otsustusõigus <http://www.fin.ee/?id=79613>
10.03.2008
19. Statistikaamet. Statistika andmebaas. Majandus. Majandusüksused
<http://pub.stat.ee/pxweb.2001/Database/Majandus/10MAJANDUSUKSUSED/10MAJANDUSUKSUSED.asp> 10.03.2008
20. Lagerspetz, M. Kodanikuühiskonna lühisõnastik

- <http://www.ngo.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=8833/KYsonastik07WEB.pdf> 16.03.2008
21. Tallinn arvudes 2006. Tallinna Linnakantselei arenguteenistuse arengukavade osakond. <http://www.tallinn.ee/est/g4064s32443> 08.04.2008
 22. Tallinna õigusaktide register. Tallinna Linnavolikogu määrus 9
<http://tallinn.andmevara.ee/oa/page.Tavakasutaja?c=1.1.1.1&id=91323> 02.04.2008
 23. AS Ühisteenused. <http://www.yhisteenused.ee/?structure=006> 02.04.2008
 24. Krediidiinfo AS pressiteade 09.10.2007
<http://www.krediidiinfo.ee/index.php?m=74&news=135> 05.04.2008
 25. Krediidiinfo AS. Krediidipoliitika turuuring 2007.
<http://www.krediidiinfo.ee/files/kredpoluuring2007.pdf> 03.04.2008
 26. Eesti Pank. <http://www.eestipank.info/frontpage/et/> 29.03.2008
 27. Krediidiinfo AS. Tutvustus. <http://www.krediidiinfo.ee/index.php?m=3> 30.03.2008
 28. Ettevõtete võrdlus. Kuressaare Ametikool
http://www.ametikool.ee/meedia/ev_vordlus.pdf 04.04.2008

LISA 1. EESTI AVALIK JA ERASEKTOR

Joonis 1. Füüsiliste ja juriidiliste isikute liigitamine avalikku ja erasektorisse ning erinevate sektorite seosed

LISA 2. NÄIDE MITTERAHALISTE KOHUSTUSTE MÕÕDETAVUSEST

Eraisik sõlmib müüjaga kuuekuulise järelmaksulepingu telefoni ostmiseks. Selletaolistes lepingutes on reeglina sees säte, et kuni kauba eest täieliku tasumiseni on kaup müüja omand. Isik jätab tasumata X koguses osamakseid.

Müüjal on nüüd lepingu järgi õigus oma kaup tagasi nõuda, kuna see on endiselt tema omand. Kuid samas on ostja tasunud osad osamaksed. Kas nüüd müüja nõuab ostjalt tagasi mobiiltelefoni ja tagastab osamaksed? Vastuseks on ei.

Ostja on oma allkirjaga kinnitanud, et võtab enesele kohustuse tasuda osamakseid ja seetõttu nõutakse temalt ka tasumata jäänud osamaksete tasumist. Mobiiltelefoni tagastamisel saaks müüja kahju, kuna seda on ilmselt juba kasutatud ja seetõttu pole kaup samaväärne uue kaubaga ning seda ei õnnestuks võõrandada sama hinna eest, mis oli algselt määratud. Samuti on sellise ajaperioodi jooksul tinginud hinnalanguse ka turu eelistused.

Tuleb meeles pidada, et väärtuslikemate esemete (näiteks autode) korral rakendavad müüjad ka kauba tagasinõudmise õigust. Kui nõutakse tagasi kaup, siis on tegemist asendamisõiguse rakendamisega võlausaldaja poolt. Asendamisõigus (facultas alternativa) on õigus, mille korral on soorituskohustuse sisu kindlaks määratud (kohustus tasuda raha – autor), kuid asendamisõiguse läbi võib algselt võlgnetava soorituse asendada teine sooritus⁸⁰.

Kirjeldatud näites on tegemist olukorraga, kus võlg muutub alles teatava ajaperioodi pärast sissenõutavaks (järelmaksugraafikus sätestatud tähtpäevale järgneval päeval). Seega ei ole isikut keeleliselt korrektne nimetada koheselt kauba kättesaamisel võlgnikuks, õige on teda nimetada kohustatud pooleks. Sellise nimetuse valikuvõimaluse annab ka Võlaõigusseaduse § 2 lõige 1⁸¹ kus mõisted kohustatud pool ja võlgnik on sünonüümid. Samas maksetähtpäeva ületamisel on isikut keeleliselt parem nimetada võlgnikuks.

⁸⁰ Schlechtriem, P. Võlaõigus – üldosa. 1999. Tallinn: kirjastus Juura. lk 63

⁸¹ Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001, 81, 487, RT I 2007, 56, 375

LISA 3. INTERVJUU KADRIAN JAAGUNDIGA

Intervjuu 05.03.2008.a Tallinnas, Lindorff Eesti AS kontoris, intervjueeritav Kadrian Jaagund.

1. Kas Teil on olnud kokkupuuteid avaliku sektori teostatud võlahaldusega? Kas on mingeid teadmisi sellest valdkonnast?

Tegelikult mitte. Ma ei ole seal töötanud ja minult ei ole ka nõutud sisse võlgu. Tean, et maksuamet tegeleb ise võlgade sissenõudmisega. Sellega aga asi piirdub. Tean veel, et neil on koduleheküljel üleval võlglaste nimekiri. Tean, et maksuvõlgasi on lihtsam sisse nõuda selletõttu, et tavaliselt piisab konto blokeerimisest.

2. Kas teate, mismoodi võib tekkida võlg avaliku sektori ees?

Kõige esimesena meenubki kõik seoses maksuvõlgadega. Ettevõtetel jääb tasumata käibemaks, üksikisiku tulumaks, kõik mis puudutab ettevõtete igakuist maksukohustust. Lisaks siis veel aktsiisid.

3. Kuidas arvad, kas tegemist on tahtliku maksudest kõrvalehoidmisega või inimeste teadmatuses tuleneva probleemiga?

Ma ei usu, et see on teadmatuses tulenev. Pigem mitte ka tahtmatult, vaid sageli pole ettevõttel lihtsalt võimalust tasuda makse. Kui me võtame Eesti ettevõtted, siis neid on suurel hulgal registreeritud Äriregistris. Enamuses neist on kuni 10 töötajat. Me ei saa eeldada, et neil läheb kõigil väga hästi. Enamus neist on sellised, mis elatavad oma omanikke, kus on mõned töötajad ja juhatajad, keda on vaja hoida. Maksud ei ole sellises situatsioonis eelistatud järjekorras ja eelistatakse pigem oma laenu tasuda.

4. Millest võiksid tekkida võlad erasektori ees?

Usun, et ka siin ei ole sarnaselt avaliku sektoriga tegemist teadmatuses, vaid inimesed teavad üsna hästi milleks nad kohustatud on ja milliseid kohustusi nad endale võtnud

on. Avaliku sektori puhul tekivad mul seosed rohkem firmadega, erasektoris tulenevalt meie ettevõtte spetsiifikast, rohkem eraisikutega, kuna Lindorff Eesti AS-s käsitleme me rohkem eraisikutele suunatud massnõudeid.

Arvan, et eraisikud hindavad oma võimeid üle. Ühiskonnas puudub selgitav foon, et inimesed peavad oma maksekäitumisele enamtähelepanu pöörama. Puudub ka sotsiaalne surve – kui inimene on võlgu, siis on tal sageli suhteliselt ükskõik sellest.

5. Lähiminevikus ja ka täna veel on eraisikul olnud väga kergelt võimalik olnud saada laenu. Kas see on mõjutanud ka kuidagi inkassoettevõtte tööd?

Pigem oleme me näinud võlgnevuste tasumise vähenemist viimasel aastal. See pool, mis käsitleb meile võla sissenõudmiseks andmist, on küll vähenenud. Küll aga näeme me, et inimesed tasuvad vähem. Ise arvame me, et see on seotud ehitus- ja laenuturu jahenemisega. Kui enne tahtsid inimesed laenu saada, siis pankade poolt krediidi andmise eelduseks oli puhas maksehäire register. Inimesed maksidki oma võlgu selleks, et uut krediiti saada. Täna meil enam sellist survestatust ei ole, mis viib ka selleni, et vanu võlgu ei maksta. Samas ei saa ka eeldada, et inimestel oleks võlgade tasumiseks vaba raha. Kui me poodi lähme ja vaatame, kuidas hinnad tõusevad, siis vaatamata toimunud palgatõusule ei saagi tekkida vaba raha.

6. Võlausaldajad erasektoris annavad erinevaid võimalusi maksegraafikute näol tasumiseks, kas teate sarnast ka avaliku sektori puhul?

Ma tean, et maksuamet pakub ka ajatamise nime all analoogset võimalust. Kõige suurem erinevus ongi minu teada viiviseintressides, mis maksuvõlgade korral on kindlalt määratletud seadusega. Ilmselt on ka erinevad ajatamise tingimused võimalikud. Erinevuseks on ka see, et avalikule sektorile jäänud võlgu on võimalik saata otse täitemenetlusse. Samuti on avalikul sektoril võimalik tasumata jäänud makse kinni pidada kontodelt, sama võimalus erasektoril puudub.

7. Olete seotud võlgade sissenõudmisega tööandja kaudu, kas arvate, et teadmised avaliku sektori võlahalduse kohta tulenevad sellest seotusest erialaga?

Jah. Usun, et tavainimesena ma sellest midagi ei tea, kuna sellest ei räägita. Samas ei tea ma ka seda, mis informatsiooni maksuamet annaks mulle maksuvõla korral, kui ma oleks näiteks mingi hulgifirma juht. Kuna Lindorffil ei ole maksuvõlga olnud, siis ma ei teaka kuidas see suhe oleks. Kas nad pakuksid mulle maksegraafikuid või mingeid muid võimalusi ja milliseks kujuneks suhe maksuhalduriga on teadmata.

8. Kas teate ka avaliku ja erasektori võlahalduse sarnasusi?

Kirju saadame me mõlemad välja, nn musta nimekirja panevad nii võlgade sissenõudjad kui ka maksuamet. Siin tekib küsimus, mis eesmärgil neid nimekirju koostatakse. Mina eelistaksin olla seisukohal, et sellel on pigem teisi võlausaldajaid hoiatav tegur. Ma ei oska siin kommenteerida maksuameti võimalikku seisukohta. Loomulikult oleks tore, kui maksuametil oleks nad üleval just ettevõtete hoiatamise eesmärgil ja näitamaks, et ettevõttes on lood kehvasti. Siin ma tean aga, et maksuametinimekirja saatmise printsiibid on erinevad – maksuameti nimekirja satub ka mingite maksuperioodide küsimuses. Sinna saadetakse andmeid mingitel teadmata kuupäevadel ja mõningatel juhtudel läheb see juba järgmise kuu nimekirjadesse. Erasektor annab ikkagi pikema perioodi oma probleemide lahendamiseks.

9. Kui praegu tekiks võimalus ettevõttel hakata maksuvõlgasid haldama, kas nõustuksite?

Jah.

10. Kas arvad, et ettevõttel oleks võimsust oma tegevust ümber kujundada seadustele vastavaks või peaks pigem muutma sätteid lisaks sellele, et maksuhaldur on EMTA?

Mis puutub protsessi, siis sellega saaksime me hakkama. Teadmata on maksuvõlgade maht arvuliselt. Kui me lähtume aga sellest, et Eestis me käsitleme igal aastal umbes 40 000 uut nõuet lisaks vanadele nõuetele mida käsitletakse samuti igaaastaselt, ja Soome ning Norra kogemustest, kus juba elanikkonna arvuga seoses on need mahud oluliselt suuremad, siis jah ma arvan, et meil on võimsust ja tahet, kuna tegemist on kindlasti väga palju väljakutseid pakuva valdkonnaga. Protsessi seisukohal ma ei usu, et oleks tarvis suuri seadusemuudatusi, pigem formaaljuriidilised probleemid, et see asi üldse võimalik oleks. Siin tuleb ka arutada seda, mis see maksuametile kasu tooks.

Maksuhaldur peab sageli tegelema maksumaksja nõustamisega ja teisalt jällegi sissenõudmisega. Siin tekib neil tegevuse konflikt ehk kui mugav on tal olla üheaegselt kahes kehas. Samuti on ka oluline maksuameti kuluefektiivsus. Täna sel päeval vajavad kõik süsteemid väga kiiret kohandamist ning arengut. Maailm liigub üha enam teenuste sisseostmise poole ja antakse see osa oma tegevusest, mis ei ole otseselt põhitegevusega seotud edasi. Tekibki küsimus, mida peetakse maksuameti põhitegevuseks, kas maksude sissenõudmine või ikkagi muu funktsioon.

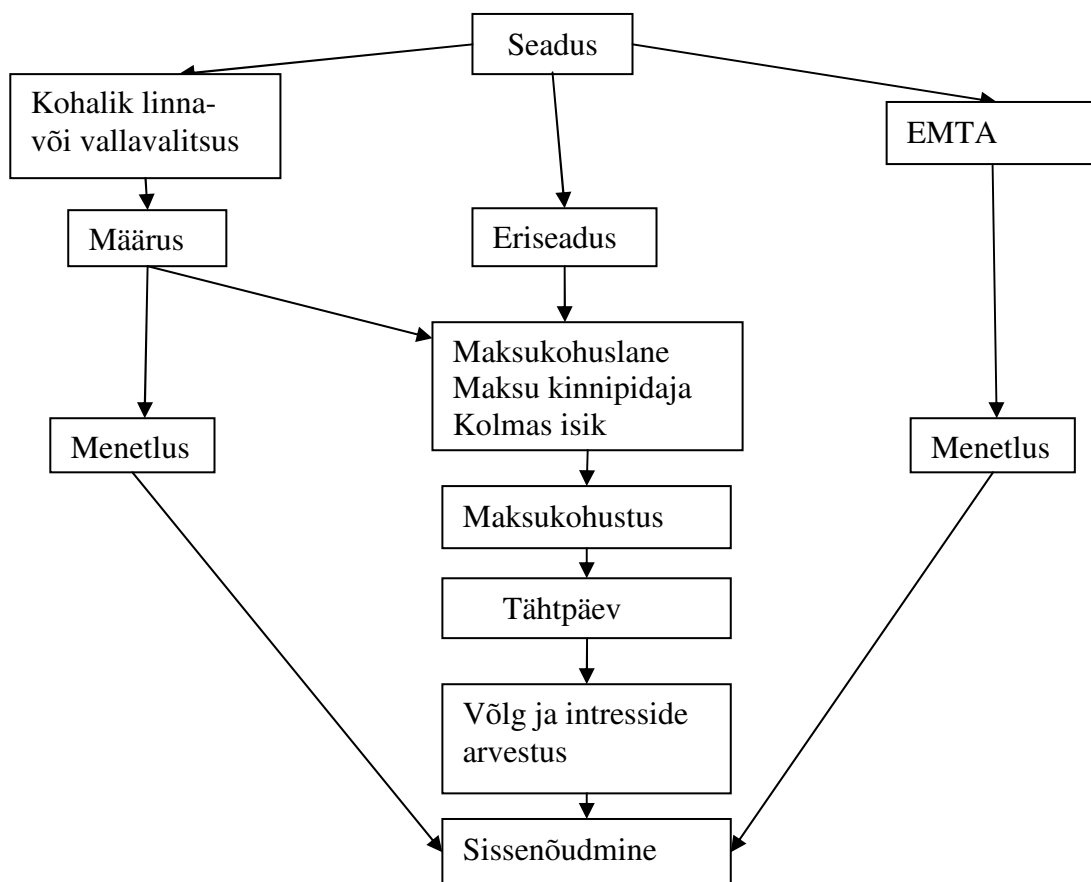
LISA 4. VÕLA SISSENÕUTAVUSE ALUSED ERASEKTORIS

Tabel 1. Võla sissenõutavuse alused

Lepingu liik	Soorituse sissenõutavuse alused	Märkused
Kirjalik leping	✓ Osapool(t)e allkiri	Ühe osapoole allkirjast piisab, kui leping toob kaasa kohustatusi ainult ühele osapoolele. Sellisel juhul piisab kohustatud osapoole allkirjast.
	✓ Makse tegemise tähtaeg või tähtpäev ✓ Kohustused ✓ Õigused ✓ Osapoolte nime(tuse)d	
	✓ Viivitusintressi suurus	Valikuline tingimus nõudeõiguslikule poolele
	✓ Leppetrahvi suurus	Nõudeõiguslikule poolele valikuline tingimus
	✓ Lahtised tingimused	Kui lepingus on veel kokkuleppimata tingimusi. Nõutav mõlema osapoole nõustumus.
	✓ Viide tüüptingimustele	Kui lepingus ei sätestata kõiki tingimusi ja tüüptingimused omavad mõju kohustustele ja õigustel
	Suuline leping	✓ Tunnistajad
✓ Regulatsiooni kohustatud osapoolele		Väljastab tunnistajate vajalikkuse. Kasutatav avalik-õiguslike ettevõtete ja sarnaste ettevõtete kohustuste ning õiguste sätestamiseks
✓ Kohustused ✓ Õigused ✓ Osapoolte nime(tuse)d		
✓ Viivitusintressi suurus		Sissenõutav kohtulikult
✓ Leppetrahvi suurus		Sissenõutav kohtulikult
✓ Lahtised tingimused		Kui lepingus on veel kokkuleppimata tingimusi. Nõutav mõlema osapoole nõustumus.

	✓ Viide tüüptingimustele	Kui tüüptingimused omavad mõju kohustustele ja õigustele. Peavad olema kättesaadavad lepingu osapooltele.
--	--------------------------	---

LISA 5. MAKSUVÕLA TEKE

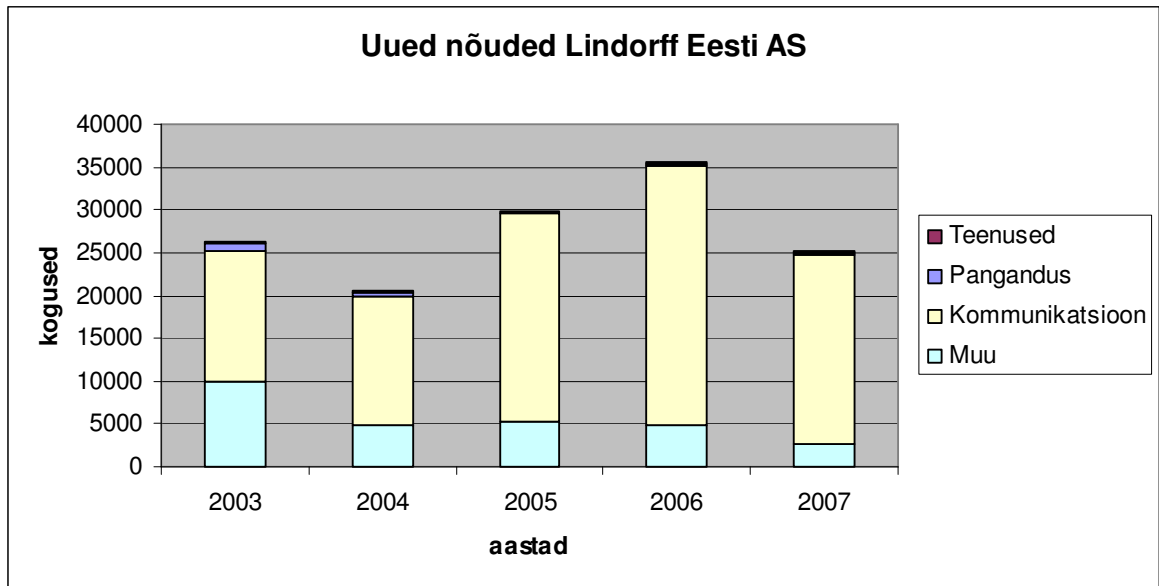
Joonis 2. Lihtsustatud ülevaade maksuvõla tekkest

LISA 6. VÕLA TEKKE VÕRDLUS ERINEVATES SEKTORITES

Tabel 2. Võla tekke võrdlus avalikus ja erasektoris

	Erasektor	Avalik sektor
Nõudeõiguslik pool	lubatud mitu	üks
Kohustatud pool	lubatud mitu	lubatud mitu
Vorm	Vormivabadus	Reguleeritud seadusega
Kohustuse liik	esemeline (sh suuline) ja/või rahaline	rahaline
Võla sissenõutavus	Maksetähtpäeva möödumisel	Maksetähtpäeva möödumisel
Viivitusintressid	lubatud, arvestatakse kas lepingust või lepingu puudumisel võlausaldaja nõudel (kokkuleppe või kohtuotsuse alusel)	kohustuslik
Võla moodustajad	Võlgnetav summa või tekitatud kahju väärtus, viivitusintress sõltub lepingust.	Võlgnetav summa ja sellelt arvestatav viivitusintress

LISA 7. UUED NÕUDED LINDORFF EESTI AS-s AASTATEL 2003 -
2007

Joonis 3. Lindorff Eesti AS-i hallatavad uued nõuded aastatel 2003-2007

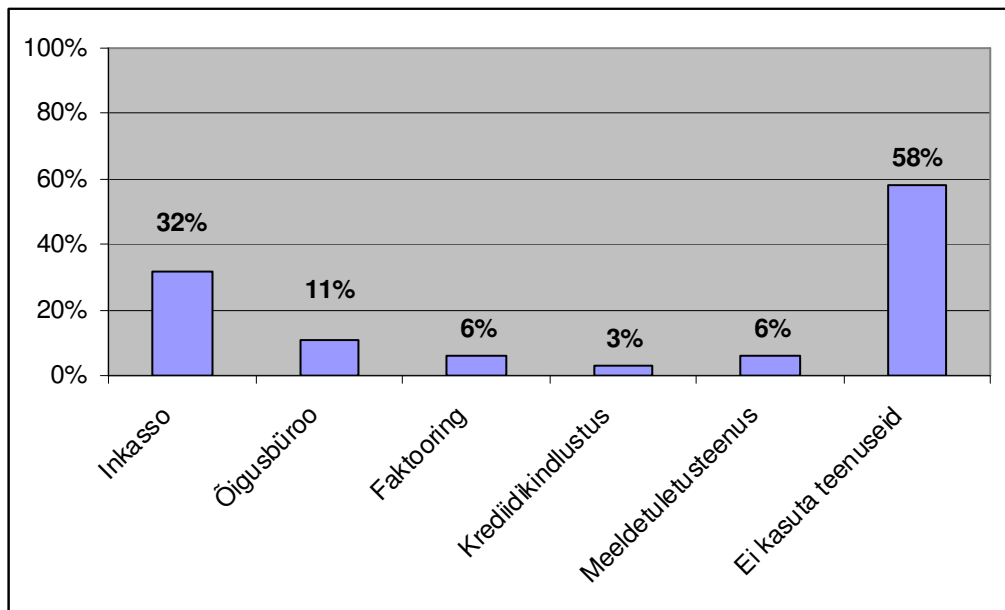
LISA 8. VASTUTUSE MÄÄRAD ERASEKTORIS

Tabel 3. Vastutuse määrad erasektoris 2008⁸²

Liik	Vastutuse määr
Füüsilisest isikust ettevõtja	Kogu oma varaga
Täisühing	Täisühing kogu varaga, osanikud solidaarselt kogu varaga
Usaldusühing	Usaldusühing kogu varaga, usaldusosanik vastutab, kui ei ole sisse makset tasunud või on seda teinud osaliselt
Osühing	Osühing kogu varaga
Aktsiaselts	Aktsiaselts kogu varaga
Erasisik	Kogu oma varaga

⁸² Ettevõtete võrdlus. Kuressaare Ametikool http://www.ametikool.ee/meedia/ev_vordlus.pdf 04.04.2008

LISA 9 VÕLGADE SISSENÕUDMINE ERASEKTORIS 2007

Joonis 4 Võlgade sissenõudmiseks kasutatavad meetodid⁸³

⁸³ Krediidinfo AS. Krediidipoliitika turuuuring 2007.
<http://www.krediidinfo.ee/files/kredpoluuring2007.pdf> 03.04.2008